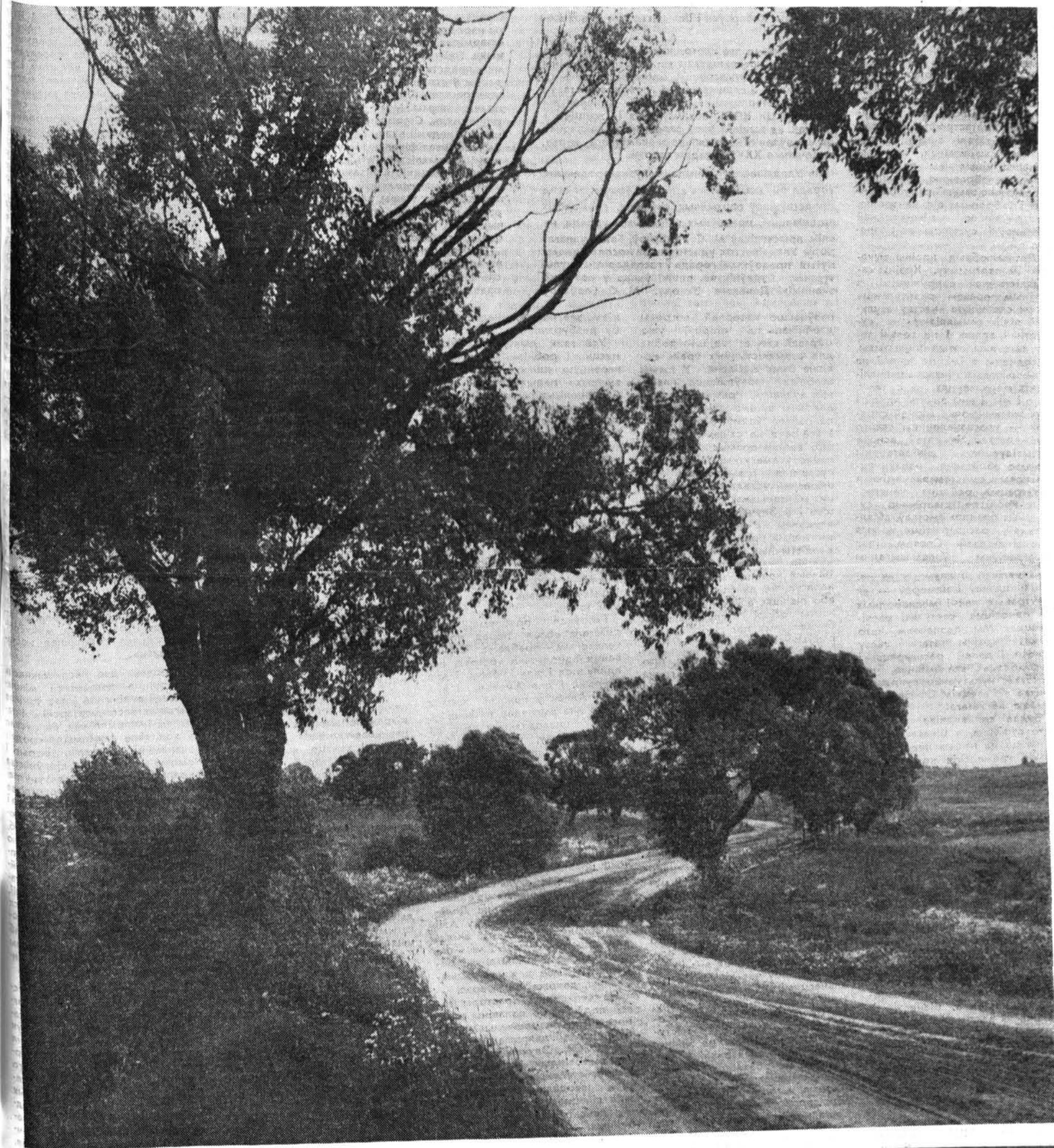

Голас Радзімы

№ 32 (1966)
7 жніўня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Да гэці можна даехаць аўтобусам, зрабіўшы круг, па добрым асфальце. Але як часта ты просіш шафіра спыніць машыну ля невялікай дарогі. Той самай, што вядзе нацянькі да роднае хаты, у якой пасля доўгага расстання чакае маці. Нясешна крочыш па жвіры, не звяртаеш увагі на летнюю спяку. Усё тут табе міла і знаёма. Вось паабягал дарогі, як старыя дзяды, стаць таўшчэзныя дубы, вербы, талолі. Вершаліны некаторых ад часу засохлі. А побач пасаджаны руплівай рукою маладыя дрэўцы. З аднаго боку блізка да дарогі падступае жытнёвае поле. У пояс іланняюцца табе жоўтыя, спелыя капасы, вітаючы на роднай старонцы. У самы раз пачынаць жыць.

З другога — скошаны луг. Ладзяць канцэрт у ім конікі. Далей — кусты вольхі. Там, ведаеш, струменіць крынічка. Пабегчы ё туды, наталіць смагу...

Ці сніцца табе, далёкі зямляк, дарога тваго дзяцінства!
Ці не да яе ты спышаешся найперы, прыехаўшы ў гасці на Радзіму!
Пабыўшы лета ці ўсяго некалькі дзён у сваёй вёсцы, ты пакідаеш гэты край з няяснай надзеяй вярнуцца хоць на імяшчыне, на хвіліну сюды, да мілых сэрцу родных мясцін, за якія няма нічога даражэй.

Фота Я. НАЗЮЛІ.

ПРАМОВА М. С. ГАРБАЧОВА

на ўрачыстым сходзе, прысвечаным уручэнню Уладзівастоку ордэна Леніна

На нашых вачах адбываюцца з'явы велізарнай значнасці. Разуменне неабходнасці міру для ўсіх магуча прарываецца ў сьвядомасць народаў нават там, дзе ўрады працягваюць лічыць зброю і ваіну сродкам палітыкі. Іменна для ўсіх, паколькі ядзерная вайна не была б сутыкненнем толькі двух блокаў, дзюх процістаячых сіл; яна прывядзе да сусветнай катастрофы, калі пад пагрозай гібелі акажацца чалавечая цывілізацыя.

Нашы ініцыятывы па ядзернаму раззбраенню, значнаму скарачэнню звычайных узбраенняў і ўзброеных сіл, кантролю, аздаруленню міжнароднай абстаноўкі сустрачаюцца парознаму.

Дружалюбныя краіны выказалі ім падтрымку. Краіны сацыялістычнай садружнасці з поўным правам разглядаюць іх як састаўную частку агульнай лініі сацыялізму на сусветнай арэне. І не толькі таму, што яны, гэтыя ініцыятывы, узгоднены з імі, не толькі па прынцыповых інтэрэсах і ацэнках меркаваннях, а і таму, што і мы, і яны заняты адной і той жа выключна мірнай справай — удасканаленнем свайго грамадства. На гэтай аснове актывізуецца дабравольны працэс збліжэння, напаяўняецца новым зместам эканамічная інтэграцыя, робіцца канкрэтным крокам па стварэнню сумесных прадпрыемстваў, аб'яднанняў, расшыраюцца жывыя сувязі людзей. Словам, ідзе прагрэсіўны ўзаемавыгадны працэс, які паглыбляе супрацьпастаўленні і намераў — як унутраных, так і міжнародных — адносіцца свет, які развіваецца. Мы адзначаем, што многія краіны гэтага свету хочучы і далей расшыраць і паглыбляць эканамічнае, навуковае, культурнае супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам. Мы гатовы да гэтага.

Будзе справядліва сказаць, што сур'езна, з цікавасцю адносяцца да нашых планаў шырокага грамадскага кола і тыя прадстаўнікі дэлавога свету Захаду, якія рэалістычна глядзяць на рэчы, не хваляюцца паранай антыкамунізму і не звязваюць сябе з прыбыткамі ад гонкі ўзбраенняў. Яны таксама ўстаюць за мір і супрацоўніцтва, за развіццё з Савецкім Саюзам здаровых эканамічных, навуковых, культурных сувязей. Мы вітаем такі падыход.

Але ў многіх капіталістычных краінах працягваюць задаваць тон сілы, мінулае і будучыня якіх аслеплена варажасцю да сацыялізму, імперскімі амбіцыямі або намертва прымацавана да ваеннага бізнесу. А апошні, як вядома, вельмі пражэрлівы і бязлітасны. Учора яму патрэбны былі мільёны, сёння — мільярд, заўтра — трыльён. Па сваёй волі ён ніколі не пачне вырабляць дзіцячыя цацкі замест ракет. Такія яго прыроды.

Нашы мірныя ініцыятывы кіруючыя колы ЗША, некаторых саюзных ім краін спрабуюць паказаць як чыстую прапаганду або ў тым плане, што яны выгадныя толькі Савецкаму Саюзу. Так, раззбраенне нам выгадна, калі нават апярываецца гэтай катэгорыяй, як выгадна яно для ўсіх народаў, урады якіх трацяць мільярдны на гонку ўзбраенняў. Але гэта толькі частка праўды. Скажу нават — яе меншая частка. Галоўная ж праўда заключаецца ў тым, што нашы ініцыятывы вынікаюць з глыбокай заклапочанасці за лёс чалавецтва.

Абсурдна і злачынная перад

Генеральны сакратар ЦК КПСС Міхаіл Сяргеевіч Гарбачоў з 25 па 31 ліпеня знаходзіўся ў паездцы па Савецкаму Далёкаму Усходу. За гэты час ён наведаў Уладзівасток, Камсамольск-на-Амуры, Хабараўск і іншыя гарады і населеныя пункты.

У праграме яго знаходжання былі шматлікія сустрэчы з насельніцтвам гэтага рэгіёна краіны — рабочымі, калгаснікамі, маракмі, вучонымі, кіраўнікамі і спецыялістамі прадпрыемстваў і ўстаноў, ветэранамі і моладдзю. Генеральны сакратар ЦК КПСС знаёміўся з іх жыццём і працай, ад вынікаў якой залежыць дакладнае ажыццяўленне сацыяльна-эканамічнага курсу, намечанага XXVII з'ездам партыі.

Ва Уладзівастоку з выпадку ўзнагароджання горада ордэнам Леніна адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый, працоўных калектываў горада, на якім прысутнічаў М. С. Гарбачоў. Гэтай узнагароды Уладзівасток удастойны за поспехі, дасягнутыя працоўнымі горада ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве, вялікі ўклад у развіццё эканомікі Далёкага Усходу. М. С. Гарбачоў

наўнаасцю ядзернай пагрозы дзейнічаць па старой, ужо мёртвай схеме: тое, што добра для сацыялістычных краін, павінна быць адхілена. У гэтым асабліва праяўляюцца класавая вузкасць, прымітыўны ідэалагічны аўтамагізм, растуць палітычны ўплыў мілітарызму. І усё ж я не схільны лічыць, што ваенна-прамысловы комплекс усёмагутны. Мы бачым: сусветная грамадскасць усё выразней усведамляе небяспеку мілітарызму. Мы бачым, што і ў Злучаных Штатах, нягледзячы на пастаянныя шавіністычныя прышчэпкі, растуць рэалістычныя настроі, паглыбляецца разуменне таго, што ваенны лаггодзіцца ў карысць карагу, не далёкі в'етнамцы або лівійцы, а ўласныя фабрыканы зброі і служачыя ім безадказныя палітыкі, авантурыстычныя ваеншчыны.

Вядома, мы разумеем, што набіраюцца абароты гонка ўзбраенняў служыць не толькі звышпрыбыткам і падрыхтоўцы вайны, а і — далёка не ў апошнюю чаргу — іншым амаральным мэтам, сутнасць якіх — выматаць Савецкі Саюз эканамічна, сарваць курс партыі на далейшае павышэнне жыццёвага ўзроўню народа, затармазіць выкананне сацыяльнай праграмы. Нам вядома, хто іменна працягвае пеціцы надзеі на планамернае, метадычнае раззбраенне СССР і краін сацыялізму, прымяняючы для гэтага эканамічныя, маральна-псіхалагічныя, прапагандысцкія, палітычныя і ваенныя сродкі.

Але, можна сказаць, што справа гэта была і раней асуджана, безнадзейная яна і сёння. Надшоў час лічыцца з рэальнасцямі, а не тварыць палітыку на аснове ілюзій і зману. Не будзе дагаворанасцей, свету не стане лягчэй, не наступіць спакою. Страх не знікне, пакуль некаторыя правіцелі на Захадзе не збавяцца ад магчымых, суцэсальных для іх, але марных, а галоўнае — небяспечных спроб паставіць Савецкі Саюз на калені, раскалоць сацыялістычнае грамадства, затрымаць наш рух наперад.

Час настойліва патрабуе новага разумення цяперашняй ступені развіцця цывілізацыі, міжнародных адносін, свету. Свету супярэчлівага, складанага, але аб'ектыўна аб'яднанага вуззамі ўзаемазалежнасці. Міжнародных адносін, у якіх пры ўсіх адрозненнях і сутыкненнях інтарэсаў ужо нельга жыць па тысячагадовых традыцыях «кулачнага права». Цывілізацыі, дэманструючай небывалую сілу розуму і працы людзей і адначасова — сваю кволасць, уразлівасць з боку сіл, вызваленых чалавечым ге-

ніем, але пастаўленых на службу раззбраенню.

Усё гэта дыктуе неабходнасць і робіць неадкладнай карэнную ломку многіх прывычных падыходаў да знешняй палітыкі, ломку традыцый палітычнага мыслення, поглядаў на праблемы вайны і міру, на абарону, бяспеку асобных дзяржаў і бяспеку міжнародную. Зразумела ў гэтай сувязі, што нашы радыкальныя, у поўным сэнсе глабальныя прапановы — такія, як праграма ліквідацыі ўжо ў гэтым стагоддзі ядзернай і іншай зброі масавага знішчэння, аб поўнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі, аб забароне ўмяшчэння зброі ў космас і цэлы рад іншых — датычаць усяго свету, усіх краін.

Галоўная праблема, якая паўстала сёння перад родам чалавечым, — праблема выжывання аднолькава вострая, неадкладная і для Еўропы, і для Афрыкі, і для Амерыкі, і для Азіі. Аднак у кожнай частцы свету яна выглядае па-іншаму. Таму, знаходзячыся тут, ва Уладзівастоку, натуральна паглядзець на пытанні сусветнай палітыкі пад азіяцка-ціхаакіянскім пунктам погляду.

Такі падыход апраўдан па многіх прычынах. Таму, перш за ўсё, што на ўсход ад Урала, у Азіі — у Сібіры, на Далёкім Усходзе — размешчана большая частка тэрыторыі нашай краіны. Тут будучы вырашана многія агульнасаюзныя задачы, вызначаныя з'ездам. Значыць, становіцца на Далёкім Усходзе ў цэлым, у Азіі і на прылягаючых да яе акіяніскіх прасторах, дзе мы — пастаянныя, даўнія жыхары і маралаўцы, мае для нас нацыянальны, дзяржаўны інтарэс.

На велізарнай прасторы гэтай ледзь ці не палавіны зямнога шара размешчаны многія буйнейшыя дзяржавы, у тым ліку СССР, Злучаныя Штаты Амерыкі, Індыя, Кітай, Японія, В'етнам, Мексіка, Інданезія. Тут знаходзяцца дзяржавы, якія лічацца сярэднімі, але па еўрапейскім мерках даволі буйныя — Канада, Філіпіны, Аўстралія і Новая Зеландыя, і побач з імі — дзесяткі параўнальна меншых і зусім малюсенькіх. Адны з іх маюць тысячагадовую і многавяковую гісторыю, іншыя склаліся ў новы час, а многія ўтварыліся зусім нядаўна.

Абуджаная ў XX стагоддзі да новага жыцця Азія ўзбагаціла сусветны прагрэс разнастайным і арыгінальным вопытам барацьбы за свабоду і незалежнасць. І гэта — не толькі гісторыя. Гэта жывая спадчына, якая складае адну з важных асноў цяперашняй палітычнай рэальнасці ў гэтай частцы свету.

выступіў на сходзе перад прысутнымі з вялікай прамовай.

Далёкі Усход, сказаў ён, называюць фарпостам Савецкай краіны на Ціхім акіяне. Цяпер ставіцца задача ператварыць яго ў высокаразвіты народнагаспадарчы комплекс. Ужо сёння тут сфарміраваны вялікі навукова-вытворчы патэнцыял. Пабудаваны буйнейшыя прадпрыемствы, якія прадстаўляюць усе галіны індустрыі, узведзены ў строй горназдабываючыя аб'екты, электрастанцыі, новыя чыгункі, паромныя пераправы і порты. Меліяраваны сотні тысяч гектараў зямель. Створаны Далёкаўсходні навуковы цэнтр Акадэміі навук СССР з сеткай інстытутаў. Выраслі кваліфікаваныя сучасныя кадры рабочых і спецыялістаў. Гэта край каласальных прыродных багаццяў, велізарных сацыяльных і эканамічных магчымасцей, вялікай міжнароднай перспектывы. Нашы планы яго асваення, падкрэслі прамова, лепш за ўсялякія слоўныя выкруты гавораць аб сапраўдных намерах Савецкага Саюза.

Значная частка прамовы Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова была прысвечана міжнароднаму становішчу. Яе мы і прапануем увазе нашых чытачоў.

У кожнай краіны — свой грамадскі і палітычны лад з усімі магчымымі адценнямі, свае традыцыі, дасягненні і цяжкасці, свой уклад жыцця і веравання, свае перакананні і погляды, свае разуменне духоўных і матэрыяльных каштоўнасцей. У кожнай ёсць чым ганарыцца і што адстойваць у скарбніцы агульначалавечай цывілізацыі.

Гэта ўражальная разнастайнасць, гэты каласальны чалавечы і сацыяльна-палітычны масіў патрабуюць пільнай увагі, вывучэння і повагі. Па ўласнаму, савецкаму вопыту мы добра ведаем, якой велізарнай творчай сілай становіцца адраджанае пачуццё нацыянальнай адзінства і перажытка спекуляцыі з іншымі раўнапраўнымі і свабоднымі народамі. Цяпер працэс гэты ў Азіі і ў зоне Ціхага акіяна знаходзіцца на ўздыме: тут усё ў руху, далёка не ўсё адсталася. Новае перамешчана са старым, асновы жыцця, якія яшчэ ўчора здаваліся непакіснымі, адступаюць перад віхам перамен — сацыяльных, навукова-тэхнічных, ідэйных. Гэта, калі хочаце, яшчэ адзін у сусветнай гісторыі перыяд адраджэння, якое тоіць у сабе велізарны патэнцыял прагрэсу. І не толькі для Азіі і Акіяніі.

Як тут пойдзе далейшае сацыяльна-эканамічнае і палітычнае развіццё, якія працэсы ў адносінах паміж дзяржавамі перамогуць, — гэта ў многім будзе вызначаць лёс усяго свету.

Неадэмным фактарам грандыёзных і цяжкіх прамен у гэтым рэгіёне з'яўляецца сацыялізм. У выніку Вялікага Кастрычніка і перамогі над фашызмам і японскім мілітарызмам, у выніку вялікай кітайскай рэвалюцыі, пасля таго як новы грамадскі лад усталяваўся ў Манголіі, на зямлі Карэі, народ якой праявіў незвычайную стойкасць у барацьбе за сацыялістычную перспектыву сваёй радзімы, а затым у В'етнаме і Лаосе, ён заваяваў у Азіі трывалыя пазіцыі. Але іменна тут яму прыйшлося сутыкнуцца з найбольш жорсткімі і цынчынымі процідзеяннем. Самы яркі таму прыклад — В'етнам. Яго геаграфічны вопыт, урок яго перамогі над імперыялізмам высвецці яшчэ раз неадольную сілу ідэй свабоды і сацыялізму.

Тут, у Азіі, склалася канцэпцыя недалучэння, рух, які цяпер уключае ў сваю арбіту больш сотні дзяржаў, ён імкнецца даць свой адказ на выклік часу, актыўна выступае за пераадоленне расколу свету на ваенныя блокі, шукае свае спосабы аслаблення ядзернай пагрозы. Адхіляючы эксплуатацыю, заваўніцкую палітыку, некалганізізм і асуджаючы іх, рух недалучэння звяртаецца да чалавецтва з заклікам да

яднання, да супрацоўніцтва ў барацьбе з голадам, страшэннай беднасцю соцень мільёнаў людзей.

Прызнаны лідэр гэтага руху — вялікая Індыя з яе маральным аўтарытэтам і традыцыйнай мудрасцю, са своеасаблівым палітычным вопытам і велізарнымі эканамічнымі магчымасцямі. Мы высока ацэньваем ужо ўнесены ёю ўклад у справу ўмацавання ў міжнародным супольніцтве норм раўнапраўнага суіснавання і справядлівасці. Дружалюбныя адносіны паміж СССР і Індыяй сталі стабілізуючай асновай міжнароднага маштабу.

У дзяржаву першараднага значэння ператварылася Японія. Краіна, якая стала першай ахвярай амерыканскай ядзернай зброі, зрабіла за кароткі тэрмін велізарны шлях, прадэманстравала надзвычайны дасягненні ў прамысловасці, гандлі, адукацыі, навуцы і тэхніцы. Гэтыя поспехі прынеслі ёй не толькі сабранасць, самадyscyпліна, энергія японскага народа, але і «тры няядзерныя прынцыпы», на якіх афіцыйна на грунтуецца яе міжнародная палітыка, хоць у апошні час і на гэта нельга не звярнуць увагу — яны, як і мірныя палажэнні канстытуцыі Японіі, усё больш прыметна абходзяцца.

Але бачым мы ў Азіі, Акіяніі і многае іншае. Зняважанае каланіялізмам годнасць народаў, спадчына галечы, непісьменнасці, адсталасці, а разам з імі — глыбокія забавоны захоўваюць глебу для недавер'я і варажасці паміж народамі. У тым ліку жывучымі ў межах дзяржавы, па цяжкасцях і перажытках спекуляцыі імперыялізм, у выніку разгараюцца лакальныя канфлікты, этнічныя і рэлігійныя міжусобіцы, узнікае палітычная нестабільнасць.

Усуды, дзе незалежнасць становіцца прыметнай міжнароднай велічыняй і дзе ўзнікае пагроза эксплуатацыйскім інтарэсам імперыялізму, ён пачае ў ход свае любімыя сродкі: эканамічны шантаж, інтрыгі і змовы супраць кіраўніцтва краіны, умешваецца ва ўнутраныя праблемы, падтрымлівае сепаратыстаў, фінансуе, а то і прама ўзбройвае контррэвалюцыю і тэрырыстаў. Пенджаб, тамільская праблема, якую таксама хочучы павярнуць супраць Індыі, неаб'яўленыя войны супраць Кампучыі і Афганістана, анексія Мікранезіі, умяшанне на Філіпінах, націск на Новую Зеландыю, дастаткова толькі гэтых прыкладаў, каб убачыць, як працуе сучасны механізм імперыялістычнай інтэрвенцыі і дыктату.

Вопыт гісторыі, законы рэспубліканскай залежнасці, інтэрацыяныя запатрабаванні эканомікі настроююць на пошук шляхоў да згоды, наладжвання адкрытых сувязей паміж дзяржавамі ўнутры рэгіёна і за яго межамі. У гэтых дзяржаў дзесяткі, сотні найважнейшых праблем як атрыманых у спадчыну ад каланіяльнага мінулага, так і ўзнікаючых з супярэчнасцей цяперашняга развіцця. А іх цягнуць у блокі, абмяжоўваюць свабоду распараджання сваімі рэсурсамі, прымушаюць раздуваць ваенныя бюджэты, уцягваюць у гонку ўзбраенняў, мілітарызацыю эканомікі і грамадскага жыцця.

Усё гэта дэфарміруе працэсы ўнутранага развіцця, стварае напружанасць і, вядома, перашкаджае нармалізацыі міжнацыянальных, міждзяржаўных адносін.

Савецкі Саюз — таксама азіяцкая і ціхаакіянская краіна. Яму блізка складаныя праблемы гэтага вялікага рэгіёна.

(Працяг на 3-й стар.)

ПРАМОВА М. С. ГАРБАЧОВА

[Працяг.

Пачатак на 2-й стар.]

Ен да іх мае непасрэднае дачыненне. Гэта і вызначае ўзвядзенне і маштабны погляд на гіганцкую частку свету, якая сканцэнтравала масу такіх розных дзяржаў і народаў. І наш падыход да яе заснаван на прызнанні і разуменні існуючых тут рэальнасцей.

Разам з тым наша цікавасць — гэта не прэтэнзія на нейкія прывілеі і асобае становішча, не эгаістычныя спробы ўмацаваць сваю бяспеку за чужы кошт, не пошук выгады на шкоду іншым. Мы бачым сваю цікавасць у аб'яднанні намаганняў, у супрацоўніцтве пры поўнай павазе права кожнага народа жыць па ўласнаму выбару, незалежна вырашаць свае праблемы ва ўмовах міру.

Мы за тое, каб сумесна будаваць новыя, справядлівыя адносіны ў Азіі і на Ціхім акіяне.

У апошні час у мяне было нямала сустрэч з кіраўнікамі еўрапейскіх дзяржаў, з рознымі палітычнымі дзеячамі краін Еўропы. Міжвольна параўноўваеш становішча ў Азіі з еўрапейскай сітуацыяй.

Ціхаакіянскі рэгіён у цэлым пакуль яшчэ не мілітарызаваў у такой меры, як еўрапейскі. Аднак патэнцыялы яго мілітарызацыі саўпраўды велізарныя, а вынікі краіне небяспечныя. Каб пераканацца ў гэтым, дастаткова зірнуць на карту. Тут размешчаны буйнейшыя ядзерныя дзяржавы. Створаны магутныя сухапутныя арміі, магутныя ваенна-марскія і ваенна-паветраныя флоты. Навукова-тэхнічны і прамысловы патэнцыял многіх краін — ад заходніх і да ўсходніх краёў акіяна

буйно гонку ўзбраенняў. Станоўчы ўскладняецца захаванне канфліктных сітуацый. Не будзем забываць: іменна ў Азіі амерыканскі імперыялізм вёў дзе самыя вялікія пасля 1945 года вайны — у Карэі і Індакітаі. За чатыры дзесяцігоддзі не набярэцца і некалькі гадоў, калі то ў адным, то ў другім пункце азіяцка-ціхаакіянскай прасторы не палала б полымя ваеннага пагару.

У Еўропе — ці дрэнна, ці добра — дзейнічае хельсінскі працэс дыялога, перагавораў і пагадненняў. Гэта ўносіць нейкую стабільнасць, зніжае верагоднасць узброеных канфліктаў. У рэгіёне ж, аб якім ідзе размова, гэтага няма або амаль няма. І калі што-небудзь у апошні час мяняецца, то — не ў лепшы бок. З другой палавіны 70-х гадоў ЗША прынялі шырокамаштабныя меры па нашароўванню ўзброеных сіл на Ціхім акіяне. Пад іх націскам складваецца ваенізаваны «трохвугольнік» Вашингтон — Токію — Сеул. І хоць дзве з трох дзяржаў рэгіёна, якія маюць ядзерную зброю — КНР і СССР, — далі абавязальства не прымяняць яе першымі, Злучаныя Штаты размясцілі носьбіты ядзернай зброі і ядзерныя боегалоўкі ў адной з крызісных зон — на Карэйскім паўвостраве, а акрамя таго, носьбіты ядзернай зброі — на тэрыторыі Японіі.

Прыходзіцца канстатаваць, што мілітарызацыя, нарастанне ваеннай пагрозы ў гэтай частцы свету пачынаюць набіраць небяспечную скорасць. Ціхі акіян ператвараецца ў арэну ваенна-палітычнай канфрантацыі. Вось што ўсё больш непакоіць народы, якія жывуць тут. Гэта трывожыць і нас з усіх пунктаў погляду, у тым ліку — па меркаваннях бяспекі азіяцкай часткі нашай краіны.

Азіяцка-ціхаакіянскі напрамак знешняй палітыкі Саветаў Саюза — састаўная частка агульнай платформы міжнароднай дзейнасці КПСС, распрацаванай красавіцкім Пленумам і XXVII з'ездам партыі. Але платформа — не схема, якую

можна прыкладзі да любых сітуацый, а хутчэй прынцыпы і метады, што апіраюцца на вопыт.

Зыходзячы з гэтага, як можна было б уявіць сабе працэс фарміравання міжнароднай бяспекі і мірнага ўзаемадзеяння ў даным вялікім рэгіёне?

Перш за ўсё Саветкі Саюз у адпаведнасці з прынцыповай лініяй XXVII з'езда будзе імкнецца надаць дынамізм сваім двухбаковым адносінам з усімі без выключэння размешчанымі тут краінамі. Мы будзем усямерна ўмацоўваць дружбу і актыўна разнастайныя сувязі з Мангольскай Народнай Рэспублікай, Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай, Сацыялістычнай Рэспублікай В'етнам, Лаоскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай, Народнай Рэспублікай Кампучыяй. Пабудаваныя на прынцыпах раўнапраўя і салідарнасці адносіны з нашымі сябрамі мы разглядаем як састаўную частку агульнаазіяцкай і ціхаакіянскай бяспекі.

Цяпер, напрыклад, разам з кіраўніцтвам МНР разглядаецца пытанне аб вывадзе значнай часткі саветскіх войск з Манголіі.

Мы гатовы расшыраць сувязі з Інданезіяй, Аўстраліяй, Новай Зеландыяй, Філіпінамі, Тайландам, Малайзіяй, Сінгапурам, Бірмай, Шры-Ланкай, Непалам, Брунеем, Мальдыўскай Рэспублікай, з усімі яшчэ маладымі самастойнымі ўдзельнікамі палітычнага жыцця рэгіёна. З некаторымі з іх — Папуа — Новая Гвінея, Заходняя Самоа, Каралеўства Тонга, Фіджы, Рэспубліка Кірыбаці, Рэспубліка Науру, Тувалу, Рэспубліка Вануату — у нас ужо

выступаючы ў горадзе, адкуль, як гаворыцца, рукою падаць да Кітайскай Народнай Рэспублікі, хацеў бы спыніцца на галоўным у нашых з ёй адносінах. Адносінах выключна важных па раду прычын, пачынаючы з таго, што мы суседзі, што ў нас самая доўгая ў свеце сухапутная граніца і што ўжо таму нам, дзецям і ўнукам нашым прадвызначана жыць побач «цяпер і на вякі».

Але справа, вядома, не толькі ў гэтым. Гісторыя ўсклала на саветкі і кітайскі народы надзвычай адказную місію. Ад дзвюх буйнейшых сацыялістычных дзяржаў залежыць многае ў міжнародным развіцці.

У апошнія гады адбылося прыметнае паляпшэнне ў нашых адносінах. Хачу пацвердзіць: Саветкі Саюз гатоў у любы час, на любым узроўні самым сур'ёзным чынам абмеркаваць з Кітаем пытанні аб дадатковых мерах па стварэнню абстаноўкі добрасуседства. Мы спадзяемся, што ў недалёкім будучым раздзяляючая (а хачелася б гаварыць — злучаючая) нас граніца стане паласой міру і дружбы.

Саветкія людзі з разуменнем і павагай успрымаюць вызначаную Кампартыяй Кітая мэту — мадэрнізаваць краіну, пабудаваць у перспектыве сацыялістычнае грамадства, дастойнае вялікага народа.

У нас з Кітаем, наколькі можна меркаваць, прыярытэты падобныя — паскарэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця. І чаму б не падтрымліваць адзін аднаго, не супрацоўнічаць у ажыццяўленні сваіх планаў там, дзе гэта відавочна пойдзе на карысць абодвум? Чым лепшымі будуць адносіны, тым больш мы зможам абмяняцца вопытам адзін з адным.

З задавальненнем адзначаем, што намеціўся станочы зрух у эканамічных сувязях. Перакананы, што ўзаемадапаўненне саветскай і кітайскай эканомік, якое гістарычна складалася, дае вялікія магчымасці для развіцця гэтых сувязей, у тым ліку і ў прыгранічных раёнах. Не-

каторыя буйныя праблемы супрацоўніцтва літаральна стукваюцца ў дзверы. Мы, напрыклад, не хочам, каб пагранічны Амур разглядаўся як «водная перашкода». Няхай басейн гэтай магутнай ракі будзе аб'яднальнікам намаганняў кітайскага і саветскага народаў па выкарыстанню на агульную карысць наяўных тут багацейшых рэсурсаў і водагаспадарчага будаўніцтва. Міжуродавае пагадненне наконт гэтага ўжо сумесна распрацоўваецца. А афіцыйна граніца магла б праходзіць па галоўнаму фарватэру.

Саветкі ўрад рыхтуе станочы адказ на пытанне аб саздзейнічанні ў будаўніцтве чыгункі, якая злучыць Сіньцзян-Уйгурскі аўтаномны раён з Казахстанам.

Мы пранавалі супрацоўніцтва з КНР па космасу, у якое можна было б уключыць падрыхтоўку кітайскіх касманаўтаў. Вялікія магчымасці ўзаемакарыснага абмену — у сферы культуры, адукацыі. Мы гатовы і шчыра жадаем усяго гэтага.

Аб адносінах з Японіяй. Тут таксама намаячоцца прыметы павароту да лепшага. Было б добра, калі б гэты паварот адбыўся. Аб'ектыўнае становішча нашых дзвюх краін у свеце таксама, што патрабуе палітычнага супрацоўніцтва на здаровай рэалістычнай аснове, у атмасферы спакою, не абцяжаранай праблемамі мінулага. Пачатак у гэтым годзе пакладзен. Адбыўся абмен візітамі міністраў замежных спраў. На парадку дня — абмен візітамі на вышэйшым узроўні.

Узаемны інтарэс мае гаспадарства і прамысловасць у пераважна прыбярэжных раёнах, дзе ўжо ёсць практыка дзелавых кантактаў з японскімі фірмамі. Можна абмеркаваць пытанне і аб стварэнні сумесных прадпрыемстваў у прылягаючых і блізка размешчаных адзін ад аднаго раёнах СССР і Японіі. Чаму б таксама не наладзіць даўгачаснае супрацоўніцтва ў даследаванні і комплексным асваенні рэсурсаў акіяна, не састыкаваць праграмы мірнага вывучэння і выкарыстання космасу? У японцаў, здаецца, існуе метады дынамізацыі адносінаў, які называецца «эканамічнай дыпламатыяй». Дык няхай на гэты раз яна паслужыць саветска-японскаму супрацоўніцтву.

У Ціхаакіянскім рэгіёне Саветкі Саюз мяжуе і са Злучанымі Штатамі. Сусед блізікі ў літаральным сэнсе слова, адлегласць ўсяго 7 кіламетраў — роўна столькі ад саветскага вострава Вялікі Дыямід да амерыканскага Дыяміда Малога.

Злучаныя Штаты — мы ясна гэта разумеем — з'яўляюцца вялікай ціхаакіянскай дзяржавай. Таму перш за ўсё, што на берагах гэтага акіяна жыве значная частка насельніцтва ЗША, прыцягваемы сюды захад Амерыкі адыгрывае растучую ролю ў жыцці краіны, вызначае дынамізм. А таксама таму, што Злучаныя Штаты, несумненна, маюць у рэгіёне важныя эканамічныя і палітычныя інтарэсы.

Няма сумнення, што без ЗША, без іх удзелу нельга вырашыць праблему бяспекі і супрацоўніцтва ў зоне Ціхага акіяна задавальняючым усіх чынам. Пакуль, на жаль, Вашингтон не працягвае гатоўнасці да гэтага, нават і не думае аб сур'ёзнай размове на ціхаакіянскую тэматыку. А ўжо калі гэта тэма і закранаецца, то яе выводзяць на пратапантую дарожку «саветскай пагрозы» і бразжаня зброяй у падмацаванне гэтага міфа.

Наш падыход да адносін з ЗША вядомы. Мы за мірныя,

добрасуседскія, раўнапраўныя адносіны, за ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва, для якога, дарэчы сказаць, ёсць немалыя магчымасці і на Далёкім Усходзе, і ў Ціхім акіяне.

Паколькі ўжо зайшла размова аб ЗША, два словы аб самым галоўным на сённяшні дзень у нашых адносінах — аб спыненні гонкі ўзбраенняў. Пасля жэнеўскай сустрэчы Саветкі Саюз унёс шмат маштабных прапаноў па ўсёй праблемацы скарачэння і ліквідацыі ўзбраенняў і кантролю за гэтым працэсам. Сустрэчнага руху мы не ўбачылі. Нас па сутнасці частавалі тым жа, што і да Жэневы.

З мэтай пераадолець тапанне на месцы мы яшчэ больш пайшлі насустрач — у маім чэрвеньскім пісьме да прэзідэнта ЗША вылучылі новыя буйныя кампрамісныя прапановы. Ужо знаходзячыся тут, на Далёкім Усходзе, я атрымаў адказ ад прэзідэнта Рэйгана. Ён наводзіць на роздум. Мы яго пачалі вывучаць. Аднасьмем да гэтага з адказнасцю і ўвагай. Для нас перш за ўсё важна — наколькі змешчаныя ў пісьме прапановы адпавядаюць прынцыпу роўнай бяспекі, ці дазваляюць яны прыйсці да эфектыўных сумесных рашэнняў у галіне спынення гонкі ўзбраенняў і недапушчэння выхаду яе ў космас. У адпаведнасці з гэтым і вызначым свае далейшыя крокі.

Што датычыць новай саветска-амерыканскай сустрэчы на вышэйшым узроўні, то магу паўтарыць: мы за такую сустрэчу. Але рашуча супраць тлумачэння дагаворанасці, дасягнутай на мінулай сустрэчы ў Жэневе, як быццам бы зводзімай да аб'яўдзаварыцтва і аб'яўдзаварыцтва Рэйганам і што падпісалі, — гэта згода ў тым, што будзем дабівацца нармалізацыі адносін паміж СССР і ЗША, аздаравлення міжнароднай абстаноўкі, паскорым ход перагавораў аб скарачэнні ўзбраенняў. Гэтым павінна служыць і новая сустрэча.

Мы часта чуем з-за рубяжа розныя домyselы аб нарошчванні Саветкім Саюзам узброенай магутнасці на Усходзе краіны. З усёй адказнасцю заяўляю: мы не робім і не будзем рабіць нічога звыш таго, што адпавядае мінімальным патрэбнасцям нашай абароны, абароны нашых сяброў і саюзнікаў, асабліва з улікам амерыканскай ваеннай дзейнасці непядалёку ад нашых і іх граніц.

Гэта ў поўнай меры адносіцца і да ракет сярэдняй дальнасці. Тыя, хто не жадаюць зніжэння напружанасці ў свеце, працягваюць сцвярджаць, быццам мы можам перакідаваць свае ракеты СС-20 з захаду на ўсход і з усходу на захад. Таму яшчэ раз напамінаю: мы прапануем ліквідаваць у Еўропе і амерыканскія, і саветскія ракеты сярэдняй дальнасці. Іменна — ліквідаваць, — а не перакідаваць іх куды б там ні было. Ясна, што гэта не можа не служыць і інтарэсам краін Азіі.

Хацеў бы таксама сказаць: Саветкі Саюз — перакананы прыхільнік роспуску ваенных групавак і адмовы ад замежных баз у Азіі і на Ціхім акіяне, вываду войск з чужых тэрыторый. СССР — член Варшаўскага Дагавора, але гэта — еўрапейскі абарончы саюз і дзейнічае строга ў дагаворных геаграфічных рамках. У сваю чаргу мы рашуча выступаем супраць спроб ЗША распаўсюдзіць «кампетэнцыю» НАТО на ўвесь свет, уключаючы Азію і Ціхі акіян.

Нашы разважаныя аб бяспецы ў азіяцка-ціхаакіянскім рэгіёне будучаца не на пустым месцы. Яны ўлічваюць вопыт — мінулы і сучасны. Не сфер-

ліся ў памяці прынцыпы «панча шыла» і Бандунга. Засталіся ў дыпламатычным вопыце стаючыя прыклады перамір'я ў Карэі, жэнеўская нарада па Індакітаю 1954 года, інда-пакістанскае пагадненне ў Ташкенце. І ў нашы дні мы бачым намаганні рада дзяржаў практычна вырашаць агульныя эканамічныя праблемы, спробы неяк рэгуляваць канфліктныя сітуацыі. У дзейнасці АСЕАН, у двухбаковых сувязях нямала пазітыўнага. Пасля таго як была адхілена задума «ціхаакіянскага супольніцтва», абмяркоўваецца ідэя «ціхаакіянскага эканамічнага супрацоўніцтва». Мы без прадузятаяй думкі аднесліся да яе, гатовы далучыцца да разважанняў аб магчымых асновах такога супрацоўніцтва, — зразумела, калі яно мысліцца не па навязанай кімсьці блокавай, антысацыялістычнай схеме, а як вынік свабоднай дыскусіі без якіх там ні было дыскрымінацый. Нядрэннай асновай для такіх дыскусій мог бы стаць ужо даволі шырокі арсенал навуковых і палітычных распрацовак па пытанню аб стварэнні новага сусветнага эканамічнага парадку, аб вопыце інтэграцыі на Захадзе і на Усходзе.

У якасці няхай не блізкай мэты мы пранавалі б па тыпу хельсінскай ціхаакіянскай канферэнцыі з удзелам усіх звязаных з акіянам краін. Як толькі (і зразумела), калі ўдасца дагаварыцца аб яе скліканні, можна будзе дамовіцца і аб месцы правядзення. Адзін з варыянтаў — Хірасіма. Чаму б гэтаму гораду — першай ахвяры атамнага зла — не стаць своеасаблівым «Хельсінкі» Азіі і Ціхага акіяна?

Пачаўшы гаварыць працэс рэгіянальнага ўсеабдымнага сістэмнага міжнароднай бяспекі, аб якой гаварылася на XXVII з'ездзе КПСС.

Як мы сабе гэта канкрэтна ўяўляем?

У першую чаргу напрошваецца пытанне рэгіянальнага ўрэгулявання. Аб Афганістане скажу асобна. Цяпер — аб Паўднёва-Усходняй Азіі і Кампучыі.

Кхмерскі народ панёс страшныя ахвяры. Гэта краіна, яе гарады і вёскі не раз падвяргаліся амерыканскім бамбёжкам. Яна выпактавала сваё права выбіраць сабе сяброў і саюзнікаў. І недапушчальна цягнуць яе ў трагічнае мінулае, вырашаць далейшы лёс гэтай дзяржавы ў далёкіх стэліцах або нават у ААН.

Многае тут, як і ў іншых праблемах Паўднёва-Усходняй Азіі, залежыць ад нармалізацыі кітайска-в'етнамскіх адносін. Гэта — суверэнная справа ўрадаў, кіраўніцтва дзвюх краін. Мы можам толькі выказаць сваю зацікаўленасць у тым, каб граніца паміж гэтымі сацыялістычнымі дзяржавамі зноў стала граніцай міру і добрасуседства і каб адноўлен быў таварыскі дыялог, зняты непатрэбныя падазрэнні і недавер'е. Момент цяпер, здаецца, спрыяльны, а ўся Азія мае патрэбу ў гэтым.

Няма, на наш погляд, непераадытных перашкод да ўстаўлення ўзаемапрыемальных адносін паміж краінамі Індакітая і АСЕАН. Пры наяўнасці добрай волі і пры ўмове неўмяшання з боку яны маглі б урэгуляваць свае праблемы — на карысць адначасова і агульнаазіяцкай бяспекі.

Ёсць магчымасць не толькі зняць небяспечную напружанасць на Карэйскім паўвостраве, але і пачаць рух па шляху вырашэння нацыянальнай праблемы ўсяго карэйскага народа. Калі зыходзіць з сапраўды карэйскіх інтарэсаў, няма разумных прычын ухіляцца ад

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ПРАМОВА М. С. ГАРБАЧОВА

[Заканчэнне.

Пачатак на 2-й стар.]

сур'езнага дыялога, які прапаноўвае КНДР.

Другое. Мы за тое, каб паставіць заслон на шляху распаўсюджвання і нарошчвання ядзернай зброі ў Азіі і на Ціхім акіяне. Вядома, што СССР абавязаўся не павялічваць у азіяцкай частцы краіны ядзерныя ракеты сярэдняй дальнасці.

СССР падтрымлівае аб'яўленне паўднёвай часткі Ціхага акіяна бяз'ядзернай зонай і заклікае ўсе ядзерныя дзяржавы ў аднабаковым або шматбаковым парадку гарантаваць яе статус.

Сур'езным укладам была б рэалізацыя прапановы КНДР аб стварэнні бяз'ядзернай зоны на Карэйскім паўвостраве. Заслужаную ўвагу прыцягнула да сябе ідэя стварэння такой зоны ў Паўднёва-Усходняй Азіі.

Трэцяе. Прапануем пачаць перагаворы аб скарачэнні актывнасці на Ціхім акіяне **ваенных флатаў**, у першую чаргу караблёў, аснашчаных ядзернай зброяй. Умацаванню стабільнасці дапамагло б абмежаванне саперніцтва ў сферы проціпадобнай зброі, у прыватнасці, дагаворанасць аб тым, каб устрымлівацца ад проціпадобнай дзейнасці ў пэўных зонах Ціхага акіяна. Гэта магло б стаць істотнай мерай давер'я.

Ды і наогул хацеў бы сказаць: калі б ЗША адмовілі-

ся ад ваеннай прысутнасці, скажам, на Філіпінах, мы б у даўгу не засталіся.

Мы па-ранейшаму і рашуча за тое, каб аднавіць перагаворы па ператварэнню **Індыйскага акіяна ў зону міру.**

Чацвёртае. Савецкі Саюз надае вялікае значэнне радыкальнаму скарачэнню ўзброеных сіл і звычайных узбраенняў у Азіі да межаў разумнай дастатковасці. Мы ясна ўсведамляем, што гэту праблему трэба вырашаць па частках, пазатпа, пачаўшы з якога-небудзь аднаго раёна, скажам, з Далёкага Усходу. У гэтым кантэксце СССР гатоў абмеркаваць з КНР канкрэтныя крокі, накіраваныя на суразмернае зніжэнне ўзроўню сухапутных сіл.

Пятае. Савецкі Саюз лічыць, што даўно ўжо надыйшоў час перавесці ў практычную плоскасць абмеркаванне мер давер'я і непрымянення сілы ў рэгіёне. Пачаць можна з больш простых, напрыклад, — з мер па бяспецы марскіх камунікацый у Ціхім акіяне, а таксама прадухіленню міжнароднага тэрарызму.

Канферэнцыю для абмеркавання і распрацоўкі такіх мер можна было б правесці ў адным з савецкіх прыморскіх гарадоў. Дарэчы, можна было б з цягам часу і вырашыць пытанне аб адкрыцці Уладзівастока для наведання іншаземцамі. Калі сапраўды ўдасца змяніць да лепшага сітуацыю на Ціхім акіяне, Уладзіваосток мог бы стаць адным з буйнейшых між-

народных цэнтраў, ачагом гандлю і культуры, горадам фестывалю, спартыўных сустрэч, кангрэсаў, навуковых сімпозіумаў. Мы хацелі б яго бачыць нашым шырока адкрытым на ўсход акном. І няхай тады, паводле слова нашага вялікага Пушкіна, і тут «Все флаги в гости будут к нам».

У заключэнне — аб Афганістане. З трыбуны XXVII з'езда КПСС было заяўлена, што мы гатовы вярнуць дамоў савецкія войскі, якія знаходзяцца ў гэтай краіне па просьбе яго ўрада. Партыя, як вы ведаеце, цяпер цвёрда трымаецца прынцыпу: за словам — справа.

Усебакова ацаніўшы ўнікальную сітуацыю і правёўшы кансультацыі з урадам ДРА, савецкае кіраўніцтва прыняло рашэнне, аб якім я сёння афіцыйна аб'яўляю: да канца 1986 года з Афганістана будуць вернуты на Радзіму 6 палкоў — адзін танкавы, два мотастралковыя і тры зенітныя — з іх штатнай тэхнікай і ўзбраеннямі. Вяртацца гэтыя часці будуць у раёны іх пастаяннай дыслакацыі ў Савецкім Саюзе і такім чынам, што ў гэтым лёгка змогуць пераканацца ўсе, каго гэта цікавіць.

Ідучы на такі сур'езны крок, аб якім мы папярэдне інфармавалі зацікаўленыя дзяржавы, у тым ліку Пакістан, Савецкі Саюз імкнецца паскорыць палітычнае ўрэгуляванне, даць яму яшчэ адзін імпульс. Ён зыходзіць таксама з таго, што тыя, хто арганізуе і ажыццяўляе ўзброеную інтэрвенцыю супраць

ДРА, правільна зразумеюць і належным чынам ацэняць гэты наш крок. Адказам на яго павінна быць згортанне ўмяшання званку ў справы Дэмакратычнага Афганістана.

За апошні час на праводзімых праз прадстаўніка генеральнага сакратара ААН афган-пакістанскіх перагаворах быў дасягнут некаторы прагрэс. Як толькі будзе канчаткова вырашана палітычнае ўрэгуляванне, вяртанне ўсіх савецкіх войскаў з Афганістана можа быць адпаведна паскорана. З афганскім кіраўніцтвам узгоднены і тэрміны, і этапы іх вяртання.

Аднак усе, хто заахочвае і фінансуе неаб'яўленую вайну супраць Афганістана і з чыёй тэрыторыі яна вядзецца, павінны ведаць: калі інтэрвенцыя супраць ДРА будзе працягвацца, Савецкі Саюз не пакіне суседа ў бядзе. Наша інтэрнацыянальная салідарнасць з афганскім народам, роўна як і інтарэсы бяспекі Савецкага Саюза, гэта абсалютна выключваюць.

Мы падтрымліваем лінію цяперашняга афганскага кіраўніцтва на нацыянальнае прымірэнне, на расшырэнне сацыяльнай базы Красавіцкай нацыянальна-дэмакратычнай рэвалюцыі аж да стварэння ўрада з удзелам у ім палітычных сіл, якія аказаліся за межамі краіны, але якія гатовы шчыра ўдзельнічаць у агульнанацыянальным працэсе будаўніцтва новага Афганістана.

Таварышы! Цяперашнія пака-

ленні атрымалі ў спадчыну многа цяжкіх, пакутлівых праблем. І для таго, каб рухацца да іх вырашэння, патрэбна збавляцца ад грузу мінулага, шукаць новыя падыходы, кіруючыся адказнасцю перад сучасным і будучыняй.

Савецкая дзяржава звяртаецца да ўсіх азіяцка-ціхаакіянскіх краін з заклікам да супрацоўніцтва ў імя міру і бяспекі. Кожны, хто імкнецца да гэтых мэт, хто разлічвае на лепшую будучыню сваіх народаў, знойдзе ў нас добразычлівых суб'яднаў і сумленных партнёраў.

Цяжкі, драматычны час перажывае чалавецтва. Але ў яго ёсць запас трываласці, які дазваляе не проста выжыць, але і навучыцца жыць у новым, цывілізаваным свеце, інакш кажучы — жыць, не ведаючы пагрозы вайны, жыць ва ўмовах свабоды, калі вышэйшай меркай усяго будзе шчасце чалавека і максімальнае раскрыццё магчымасцей чалавечай асобы. Але гэта патрабуе настойлівай барацьбы супраць агульнага для ўсіх ворага — пагрозы ўсеагульнага знішчэння.

Сёння, як ніколі раней, з'яўляюцца важныя мабілізацыя існуючага ў свеце патэнцыялу разважнага сэнсу, партнёрства розуму, з тым каб спыніць спаўзанне да катастрофы. Наша рашучасць зрабіць для гэтага ўсё, што ад нас залежыць, нязменная. У гэтым могуць быць упэўнены ўсе народы ўсіх краін і дзяржаў.

НОВОЕ В СОВЕТСКОЙ МЕДИЦИНЕ

ВЫСТРЕЛЫ В СЕРДЦЕ... СПАСАЮТ ЖИЗНЬ

Тончайшие лучи оптических квантовых генераторов, или, как их короче называют, лазеров, продолжают удивлять. Когда в начале 60-х годов в СССР и США появились первые лазерные установки, ученые предсказали им блестящее будущее, но оно тогда все же виделось многим в тумане: их реальная ценность в тех или иных случаях не была ясна. И даже когда ситуация стала проясняться и лазеры начали делать первые практические шаги, их все равно называли «инструментом XXI века».

Этот прогноз, конечно, оправдывается, так как уже сегодня трудно просто перечислить дела, где луч лазера обрел себя, а то и вовсе проявил незаменимые качества и способности. Думается, есть лишь одна область, где оптическим квантовым генераторам лучше бы не находить места, это создание новых средств уничтожения, а в частности лелеемого Пентагоном лазерного космического оружия.

ЛАЗЕР — ПОМОЩНИК УНИВЕРСАЛЬНЫЙ

Появление оптических квантовых генераторов в медицине повлекло за собой буквально революционные перемены в ряде ее областей. Световой скальпель позволяет делать практически бескровные операции, зачастую исключает необходимость в переливании крови, экономит шовный и перевязочный материал, болеутоляющие средства. А главное — он ускоряет выздоровление прооперированных больных и все чаще возвращает жизнь лю-

дям в таких случаях, в каких прежде летальный исход считался неизбежным.

Известно, например, какую опасность для жизни человека представляют тяжелые ожоги. Во многих случаях традиционные методы, даже при наличии самых современных аэротерапевтических установок и патентованных средств, не помогают. Удаление омертвевшей обожженной ткани с больших участков тела сопровождается обильным кровотечением, невыносимыми болевыми ощущениями, приводящими к шоку. Специалисты Всесоюзного центра по применению лазеров в хирургии и Научно-исследовательского института скорой помощи имени Н. Склифосовского в Москве с помощью разработанного ими светового метода спасли жизнь уже более 500 обожженных человек. Лазерный луч дает возможность удалять омертвевшую ткань и одновременно стерилизует место разреза.

В 13 странах запатентованы советские офтальмологические лазерные установки, в том числе в США, Канаде, Великобритании, Франции. Лазерный луч дает уникальную возможность тончайших оперативных вмешательств без вскрытия глазного яблока и прямого соприкосновения с пораженной тканью. В СССР с его помощью успешно лечат катаракту, глаукому, др. заболевания глаз.

Некоторые новые советские офтальмологические установки по своим параметрам не имеют в мире аналогов. К их числу относится, например, лазерный комплекс «Лиман-2». Он прошел клиниче-

ские испытания в Московском научно-исследовательском институте микрохирургии глаза, которым руководит хирург-офтальмолог с мировой известностью член-корреспондент АМН СССР Святослав Федоров. Мнение врачей однозначно: такого отличного прибора они еще не имели. Его главное преимущество и отличие от известных конструкций — универсальность. Существующие офтальмокоагуляторы выполняют каждый какую-то одну функцию. Одни приваривают сетчатку глаза и разрушают опухоли, другие лечат глаукому, третьи... и т. д. А ведь часто во время операции возникает необходимость выполнять несколько манипуляций и зачастую неожиданных. Оснащать операционные лазерными установками разного типа и назначения дорого, сложно, да и пользоваться ими в таком случае неудобно, если это вообще осуществимо в ходе одной операции.

«Лиман-2» позволяет это делать. В нем впервые объединены несколько лазеров, скорее лазерных модулей, сочетание которых можно варьировать. Комплекс снабжен специальной системой прицеливания, обеспечивающей высокую точность наведения лазерного луча. Таким образом с его помощью можно избирательно воздействовать на различные преломляющие среды глаза — роговицу, хрусталик, стекловидное тело — и на все слои сетчатки. В Московском институте микрохирургии глаза на нем выполняются самые разные лечебные процедуры

и самые разнообразные, в том числе принципиально новые, типы операций.

УДАР ПО ПЕЧЕНИ

Разработанные в СССР методы и инструменты для лазерной хирургии на органах брюшной полости позволяют резко уменьшить число осложнений и летальных исходов в случаях, которые раньше считались вообще неоперабельными.

Известно, скажем, насколько сложны операции на печени, поджелудочной железе, селезенке. Эти органы, связанные с секреторией жизненно важных желез, на оперативное вмешательство реагируют по-особому. Во-первых, малейший разрез оборачивается сильным кровотечением. Во-вторых, поджелудочная железа в ответ на травму начинает выделять вещество, разъедающее все вокруг. И традиционные способы перевязки сосудов и сшивания тканей не помогают. Не давали результатов и предпринимаемые в ряде стран (США, Японии и др.) попытки использовать лазерное излучение: либо оно в значительной степени поглощалось циркулирующей в этих полых органах кровью, либо, когда увеличивалась мощность лазера, образовывалась обширная зона ожога, приводящая к нежелательным последствиям.

Эту проблему решили советские специалисты из Всесоюзного центра по применению лазеров в хирургии. Они разработали способ, при котором сначала благодаря специальным зажимам узкая полость стенки оперируемого органа обескровливается, а затем она рассекается лазерным лучом. Созданы и новые сшивающие аппараты, в которых также используется метод дозированной компрессии.

РАБОТАЕТ ПРОСТРЕЛЕННОЕ СЕРДЦЕ

Сердце — мотор человеческого организма. Высока данная ему природой надеж-

ность, но и нагрузки ему приходится претерпевать очень напряженные. Когда при атеросклерозе сужаются сосуды, питающие сердечную мышцу, мотор человека начинает сдавать. Меньше поступает крови, значит меньше кислорода. Так развивается ишемическая болезнь, которая угрожает развитием инфаркта миокарда. Как в таких случаях помочь сердцу?

Например, «протыкали» миокард (сердечную мышцу) иглой и ударом тока. Однако такие искусственные каналы зарастали, и облегчения не наступало.

В Советском Союзе сделаны первые операции при ишемической болезни сердца в стадии, когда вмешательство по жизненным показаниям крайне необходимо. Спасительные каналы в миокарде были пробиты импульсными выстрелами лазерной установки, сконструированной учеными из Физического института имени Лебедева АН СССР. Мощный световой луч всего за 500 микросекунд прошил сердечную ткань, мгновенно оплавляя ее. Затем искусственные отверстия обрастали клетками эндотелия (внутреннего выстилающего слоя сосудов) и исправно служили дополнительными кровеносными каналами.

Еще один существенный момент. Обычно после операции на сердце человек очень долго возвращается к норме. После лазерных выстрелов пациенты через несколько дней выписывались из клиники под наблюдение реабилитационного отделения.

— Нет сомнения, — говорит руководитель Всесоюзного центра по применению лазеров в хирургии Олег Скобелкин, — что лазерной хирургии принадлежит будущее. Она поможет осуществить еще не одну мечту человечества.

Юрий КАНИН,
научный обозреватель
АПН.

Good and services—programme up to 2000

The CPSU Central Committee and the USSR Council of Ministers have passed a resolution approving the Comprehensive Programme for the Development of Consumer Goods Output and the Service Industry 1986—2000. The assignments envisaged by the Programme will be included in the five-year plan and the annual plans beginning with 1986 which will open the new, 12th Five-Year Plan.

What new things will the Programme introduce into the country's socio-economic life?

These new things are in no way limited to the fact that the output of manufactured consumer goods will increase in the next five years by at least 30 per cent and the volume of paid-for services—by 30—40 per cent. The history of the Soviet five-year plans have also contained higher rates of qualitative growth. The crux of the matter

is what is being done now is a radical qualitative restructuring of consumer goods output and of the services industry, on the basis of the achievements of scientific and technical progress and overcoming of the lag of these sectors behind the steadily growing cash income of the population and of the ever more rapidly growing demands of the Soviet people on the quality and range of consumer goods and services.

Our readers in the capitalist states may regard this way of posing the question strange. How come, they may ask, do people have the money but there are not enough goods and services? A diametrically different situation is more usual in the West when as many goods and services one wants are available but not everybody has the money to buy them.

To avoid misunderstandings

let's cite some figures. As compared with pre-war 1940, real per capita incomes have increased in the USSR by about 550 per cent and sales of consumer goods—by nearly 12 times.

In other words, the standard of welfare has risen to a totally new level in the lifetime of one generation. It created new problems, which did not concern the Soviet economy in the past. Because the demand for consumer goods and services has changed not only quantitatively but also structurally, i. e., qualitatively. In the same period, the sales of, let's say, furniture has increased 42 times and of household radio-engineering goods—by 40 times. Many of the items, which the people who are now 50—60 years old, regarded as luxuries, have become common everyday things for their children. Such changes are becoming more and more rapid and deep-going. They now constitute a constantly open-

rating factor which demands from production and the services industry the ability to constantly reconstruct, renew and perfect their work.

Measures in this direction have been taken before, too, but they proved to be inadequate. The new Programme is different from the old ones, which were after all only partial, precisely in that it is one unit which unites the efforts of all the economic sectors and all regions aimed at achieving a radical end result.

The fulfilment of the Programme which is planned to last, as we have said for 15 years, will mean that the problem of supplying consumer goods and services to the population as it exists now, will be solved. After that, of course, new problems will appear on a different, higher level. That's life. Because the problems which are being dealt with today did not exist in the past.

A TRIP THAT CHANGES YOU FOREVER

American Kathy Larson Perschman, 34, is a librarian who lives in Chaska, Minnesota. As the winner of the Radio Moscow World Youth Festival Quiz, she visited the Soviet Union in summer 1985 and, in the course of her two-week stay here, was able to travel to Moscow, Minsk and Leningrad, and participate in the Youth Festival events. «I was honoured to be considered a friend», Kathy wrote sending her writings on the highlights of her trip. Below is her story of the visit to Minsk, the capital of Byelorussia.

During my free time on our first day in Minsk, I walked a few blocks from the hotel to the Byelorussian State Library where I was most welcomed by several of my colleagues. They told me that library was founded in 1922 and that it is the region's central book depository. During the war, much of the collection was destroyed. Like the rest of Minsk, it was revived from ashes and now contains 7 million books, magazines and newspaper files. As many as 250,000 new titles are added annually. Contacts are maintained with 206 libraries in 30 various countries.

In the foreign languages department, I saw many periodical indexes and abstracts in English, as well as English-language books (mainly novels and literary anthologies). My favourite collection was in the rare books room, where they had on display an early Bible and other early books by Georgi Skorina who lived in the 16th century. I had never seen such ancient books before and had chills up and down my spine.

I was very impressed with the facilities, the competent and articulate staff and the easy access to information. Generally speaking, I was extremely impressed by the brilliance of the people I met in the Soviet Union. Everyone is well aware of the world situation. Many speak foreign languages fluently. This is not surprising, because education does not depend on how much money you have, but rather on ability. It is really an exuberant feeling to be in a country where so much emphasis is put on the people, on their jobs, medical care, education, and everyday comforts.

I visited my friends' homes, and even slept at a friend's. We talked of our children, our problems, our hopes for the future. Now I know for sure that young women in the Soviet Union have positions of authority—jobs they would rarely be able to achieve in the West. One of my friends, a married woman of 31, is the director of a well-known national show for educational television, and has been in that job for several years.

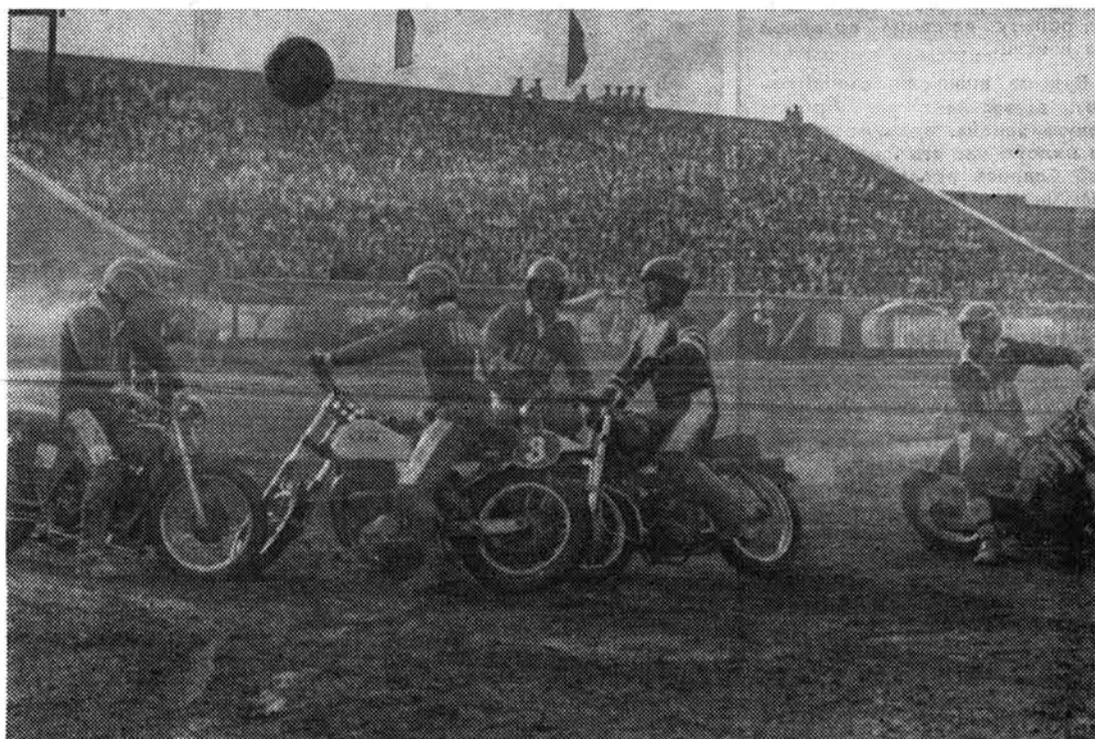
When it was time to part at the end of two weeks together, there were many tears. For me, being in the Soviet Union was like coming home after a long absence... to have my feelings about nuclear disarmament respected and echoed; to realize that here is a society where children are taught to respect all nationalities and races... It was indeed an unforgettable trip, the sort that changes you forever.

Anatoly STUK

SELF-DESTROYING PACKAGE

Experts in Minsk and Leningrad have created a new variety of polymer which disintegrates under the action of sun rays. This device promises to be highly beneficial. Considering that about a third of the plastics used in national economy is wasted, there arises a rather intricate problem of their utilization. Ecological complexities, associated with the fact many polymers getting into the natural environment do not disintegrate for decades, are added to the economic expenses for these aims.

The new material has the capacity to disintegrate in 45-60 days. Therefore the packing for products created from it can largely solve the problem of environmental pollution. The production of this film has already been mastered by the Polymer production association in Novopolotsk.

In the ancient Byelorussian town Pinsk European championship on motoball took place. The title of the champion was won by the Soviet team. Photo by G. SEMENOV.

Taisiya BONDAR:

Hard going to Parnassus

In the last decade, there appeared quite a constellation of poetesses in Byelorussia, whose work had to a great extent predetermined the standard of Byelorussian literature. Taisiya Bondar is one of them. She has seven books of poetry to her credit. *Holiday Snow* was recently translated into Russian.

As a graduate of the Minsk Foreign Languages Institute, Taisiya Bondar taught English for nine years at school. But her literary calling drew her to the realm of philosophical verse. Her heroine is a woman of remarkable dignity who feels her destiny is «to link the ages».

Taisiya Bondar believes that Byelorussian literature has missed a lot because women's going to Parnassus was so hard. At the turn of this century, there was only one poetess in Byelorussia, Eloiza Pashkevich (her pen name was Tyotka). «A woman's way is no longer than from the stove to the threshold», was the old saying.

However, of late, Byelorussian women have been elbowing men out of public education and culture (where they now make up two-thirds of the workers), as well as science (50 per cent). In the field of literature, however, men prevail: poets have ten times more books published than poetesses. And yet, according to Taisiya Bondar, women poets «revel in their hard-won rights to create and be heard».

«Could you talk about the distinctive features of women's poetry, if any?» I asked her.

«It is unnatural and wrong to divide poetry into men's and women's. The feminine element as such is neither an asset nor a dra-

wback. The world of poetry, its rules and exceptions are the same for all and everyone.

«Everyone engaged with poetry has his or her own life to live, and life is full of happenings. Women's daily life is harder than men's. This is why our poetry places more emphasis on biographical motifs as a means to assert oneself and one's humanity. It is extremely important—and has always been so—to write individual life stories down into the chronicle of national history. There is nothing specifically feminine about it.

«There are many notable women's names in Byelorussian poetry today: Danuta Bichel-Zagnetova, Vera Verba, Raisa Borovikova, Valentina Kovtun, Nelli Tulupova, Yevgeniya Yanishchits, Nina Matyash, and Galina Korzhenevskaya. Their chief topics are the eternal poetical themes like Humankind and Earth, Maternity, and Love. Women seem to be especially articulate and subtle in love poetry.

«However similar our biographies may be: born in the same country, nurtured on the same songs—each of us seeks her own path in poetry, her own imagery and vocabulary.

«I for one seek out such words that would teach people to love and care, to forgive fleeting weaknesses and distrust. I have always aspired to revive and perpetuate the memory of the people who lived before us and handed down their language and hope to us. Hence my interest in the national history and folk songs which make up the bulk of my latest books of poetry.

«Even the most intimate of our poetry echoes with the mourning toll of the Khatyn bells, and throbs with the nation's past pain».

A short time ago, Taisiya Bondar published the first part of her novel which is supposed «to encompass the vast expanse of our past history». She is full of new ideas and poetic concepts.

«Of course, there are days when I feel low and dispirited», Taisiya Bondar says in conclusion. «No one is spared that. It is impossible to live and sing at the same high pitch all the times. The important thing is to remember that the high pitch is always there to be regained and make your speech sonorous once more. You only need to have faith and put your heart into your words, which cease to be yours the moment they are put on paper. Isn't it wonderful?»

ВІДЭАТЭХНІКА ўВАХОДЗІЦЬ У БЫТ

«ПАДЧАРКА» СТАНОВІЦА «ПРЫНЦЭСАЙ»

Сцвярджаць, што ў сямействе сучасных сродкаў масавай камунікацыі і арганізацыі вольнага часу цудоўнае пераўтварэнне відэа з «падчаркі» ў «прынцэсу» ўжо адбылося, пакуль што зарана. Відэатэхніка як магутны сучасны сродак далучэння людзей да інфармацыі, каштоўнасцей мастацтва і культуры толькі нядаўна ў нас у краіне пачала свой шлях да шырокага спажывання, патрабуючы адначасова вырашэння многіх і многіх пытанняў — вытворчых, арганізацыйных, этычных...

Тры гады назад за вырашэнне шырокага кола звязаных з відэа праблем узяліся такія ведамствы, як Міністэрства электроннай прамысловасці СССР і Дзяржаўны камітэт СССР па кінематографіі. Першаму з іх было даручана стварэнне і нарошчванне вытворчай базы айчынай бытавой відэаапаратуры, а другому, Усаюзнаму аб'яднанню «Саюзкінафонд», — фарміраванне рэпертуару, пошук найбольш рацыянальных форм папулярнага відэа.

Першыя прамысловыя партыі бытавых касетных відэамагнітафонаў «Электроніка ВМ-12», паступаючых сёння ў продаж, былі выпушчаны толькі ў 1984 годзе, пазней, чым за мяжой. Відэа, пройдзе яшчэ не адзін год, калі відэаапаратура стане ў нас даступнай для кожнага жадаючага, аднак неабходнасць наганяць страчанае ў гэтай сферы становіцца ўсё больш відавочнай. Патрэбны новыя мадэлі відэамагнітафонаў, патрэбны больш танныя ў параўнанні з імі плеры, трэба, нарэшце, наладзіць вытворчасць высокакаснай айчынай плёнкі. Адным словам, праблем чыста вытворчых, тэхнічных трэба вырашыць яшчэ многа.

Каштуе «Электроніка ВМ-12» нятанна — 1200 рублёў. Праўда, гэта ў 7-8 разоў дзешавей за аўтамабіль сярэдняга класа, у два разы дзешавей за нядрэнны мазблевы гарнітур і крыху даражэй за добры каляровы тэлевізар. І ўсё ж...

Зразумела, што нарошчванне вытворчасці, удасканалвання якасці бытавой відэаапаратуры — гэта толькі адзін бок медалю. Не менш складаным і пытанні практычнага набліжэння відэа да спажывання, пошук канкрэтных арганізацыйных форм выкарыстання відэатэхнікі з максімальнай карысцю, а таксама фарміраванне густо гледача. У гэтым плане немалую ролю адыгрываюць новаўтвораныя ў розных гарадах відэасалоны, відэатэкі, пункты пракату відэакасет.

З восені мінулага года адкрыты відэасалон на старой маскоўскай вуліцы Арбат. Што ж гэта такое? Памышканне далася яму ў спадчыну ад кінаатэатра: прасторны хол, каса, некалькі аформленых пасля рэканструкцыі ў сучасным стылі залы. Большая частка наведвальнікаў салона набывае білеты на чарговы сеанс дэманстрацыі новага прыгодніка фільма, паказ якога праходзіць у відэазале, разлічанай на сорак чалавек. Іншыя праходзяць да стэнда, дзе выдаюцца відэакасеты напратак.

З просьбай расказаць аб паслугах, якія выконваюцца відэасалонам, я звярнуўся да метадыста Таццяны Ярац.

— Што тычыцца відэазалы, — гаворыць яна — то зразумела, наведваць яе можа кожны, хто набудзе білет. Жадаючых шмат. Таму што ў нас паказваюцца самыя новыя мастацкія фільмы, прычым, як часта бывае, да іх выхаду на шырокі экран. Кошт білета — прыкладна як у кінаатэатры вышэйшай катэгорыі: ад 50 капеек да 1 рубля

40 капеек, у залежнасці ад працягу паказу. Дзіцячы білет каштуе ў два разы менш. Пастаянных кліентаў пункта пракату відэакасет каля 700 чалавек. Звычайна бяруць касеты на некалькі дзён, дзве-тры касеты для сябе і адну-дзве з дзіцячымі праграмамі. Тарыф за пракат відэакасеты — дыферэнцыраваны. Скажам, сутачны пракат касеты з мастацкім фільмам ці зборнікам мультфільмаў для дзяцей працягласцю 180 мінут каштуе 2 рублі, а кошт запісу папулярнага замежнага фільма той жа працягласці — 5 рублёў. Павышаным попытам карыстаюцца прыгоднікі стужкі, камедыі і, вядома, мультфільмы. Часта да нас звяртаюцца за фільмамі, якія сталі пераможцамі ўсаюзных і міжнародных фестываляў, атрымалі вялікі грамадскі рэзананс. Дадам таксама, што сёння ў нашай відэатэцы больш за 500 назваў відэафільмаў, а колькасць копій у залежнасці ад попыту вагаецца ад адной да дзесяці...

Вядома, ацэньваць вынікі работы відэасалона на Арбаце пакуль зарана. Зразумела, што за нядоўгі час яго існавання не ўсё ўдалося адладзіць належным чынам, аднак тое, што ён становіцца адным з цэнтраў маскоўскіх аматараў відэа, які ў значнай меры вызваляе іх ад клопатаў па пошуку новых запісаў, — гэта відавочна.

Пра тое, як ідзе справа з відэатэкамі ў цэлым па краіне, раскажае дырэктар «Саюзкінафонду» Валерый Маркаў:

— Пачну з таго, што перш чым адкрыць відэатэку, трэба было рашыць задачу фарміравання фонду відэакасет. Аснову яго рэпертуару склалі лепшыя творы айчынага кінамастацтва. Гэта самыя разнастайныя мастацкія фільмы — ад фільмаў на сур'ёзную, гісторыка-рэвалюцыйную тэматыку да забаўных, камедыйных стужак. На мой погляд, такі падыход да фарміравання рэпертуару апраўдвае сябе. Зусім натуральна для чалавека сачыць у першую чаргу за карцінамі, якія створаны ў тым свеце, дзе ён жыве, і значыць, адлюстроўваюць яго рэальнасці. Да таго ж гэта і своеасабліва працівага відэапрадукцыі, якая паступае з-за мяжы і не заўсёды адпавядае нашым уяўленням аб маралі, поглядам на тыя ці іншыя існуючыя ў свеце з'явы. Але гэта не значыць, што ў нас няма замежных стужак. Найбольш цікавыя з іх — створаныя як у капіталістычных, так і ў сацыялістычных краінах — у відэатаках ёсць. Калі гаварыць непасрэдна аб відэатэках і пунктах пракату, то ў нашай краіне іх пакуль 18. Да канца года мы плануем адкрыць яшчэ 30 — яны будуць ва ўсіх сталіцах саюжных рэспублік і іншых буйных цэнтрах. Далейшае развіццё мы звязваем таксама з укараненнем відэа ў школы, вышэйшых навучальных установах, дамах культуры, на прадпрыемствах і спартыўных збудаваннях. Там можна будзе дэманстраваць і спецыялізаваныя праграмы, скажам, па навучанню рабоце з ЭВМ, тэхніцы бяспекі, адпрацоўцы тых ці іншых спартыўных прыёмаў. Цяпер мы актывізуем кантакты з тэлебачаннем, з іншымі вытворцамі кінапрадукцыі з тым, каб тыражыраваць для хатняга відэа фільмы і праграмы, якія яны ствараюць. Само ж Дзяржкіно СССР плануе ўжо ў бліжэйшай будучыні штогод выпускаць да 60 арыгінальных праграм. У далейшым — тэмпы іх стварэння яшчэ больш узраснуць.

Аляксандр БЯЛЬЯНСКІ.

У ЛЮЦЫНКУ, ДА МАРЦІНКЕВІЧА...

Звычайна чалавека больш памятаюць там, дзе ён нарадзіўся і гадаваўся. Аднак часам здараецца, што няёмольны лёс закідае людзей у іншыя мясціны, якія назаўсёды застаюцца для іх самымі дарагімі і блізкімі. Менавіта так адбылося з пачынальнікам новай беларускай літаратуры, вядомым паэтам і драматургам В. Дуніным-Марцінкевічам. Нарадзіўся ён у Панюшкавічах пад Бабруйскам, але сорак чатыры гады пражыў ля Івянца, дзе прыдбаў фальварак Люцынку. Гэты край стаў своеасаблівай літаратурнай радзімай творцы: тут напісаны ўсё найбольш значныя яго творы, тут з'явілася і неўміручая «Пінская шляхта».

Сёлета з дня напісання гэтай п'есы спаўняецца 120 гадоў. Гэты юбілей быў адзначаны літаратурным святкам.

...З самага ранку заспяшаліся ў Малую Люцынку — так цяпер завецца вёска — навакольныя жыхары. Нягледзячы на тое, што імкэў не летні, а па асенняму слот-

ны дождж, сабраліся сотні людзей. Прыехалі і госці са сталіцы — пісьменнікі, мастакі, супрацоўнікі літаратурных музеяў.

Пры ўдзеле шырокай грамадскасці быў адкрыты памятны знак у гонар В. Дуніна-Марцінкевіча. Спадае паволі белас пакрывала, на мемарыяльнай стэле — знаёмы воблік песняра і словы: «На гэтым месцы стаяў дом, у якім з 1840 па 1884 год жыў вядомы беларускі паэт, драматург, тэатральны дзеяч і асветнік Вінцэнт Дуніна-Марцінкевіч».

На сённяшні дзень захаваўся толькі падмурак колішняй сядзібы, а таксама камель старой ліпы, пад якой пісьменнік любіў адпачы-

М. Кунава, малады драматург А. Астапонак, аўтар п'есы «Камедыянт», прысвечанай жыццю Дуніна-Марцінкевіча ў гэтых мясцінах. Сваё слова пра земляка спазналі мясцовы настаўнік Кісялёў і краязнаўца Г. Равінскі, мучаніца Я. Куноўнік, паэт і перакладчык П. Бітэль.

Усе яны адзначалі той важкі ўклад, які ўнёс Дуніна-Марцінкевіч у родную літаратуру, у асветніцтва народа. Генадзь Кісялёў зазначаў, што зрэнае слова вяскоўца Дуніна-Марцінкевіч узняў да літаратурнай мовы. У час, калі ўсё беларускае забаранялася і ганьбілася, ён знайшоў смеласць і талент, каб існаваць «па-мужыцку». Нават і тыя творы, што з'явіліся ў яго на польскай мове, нясуць на сабе таксама адбітак побыту беларускага народа.

Калі ж у выкананні фальклорных калектываў Валюжынічыны загучалі старадаўнія народныя песні бабуль і дзядоў, усе на нейкім імгненні быццам перанесліся ў час, калі тут, у Люцынцы, жыў выдатны пісьменнік і актыўны грамадскі дзеяч.

А пасля прама з вуліцы ледзь не на самую сцену, узяліцеў маляўнічы вазок, у якім ехалі станы прыстаў Кручкоў і яго пісарчук Пешулькін: драматычны калектыв Пяршайскага сельскага Дома культуры пачаў спекаць на п'есе «Пінская шляхта».

Дождж ліў і ліў, але ніхто не разыходзіўся. Усіх паяднала чароўнае слова В. Дуніна-Марцінкевіча, любоў да роднай літаратуры.

В. КРАСУЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: на літаратурным мітынгу выступае мастак М. КУПАВА; самадзейныя артысты з вёскі Пяршай паказваюць «Пінскую шляхту»; гледачы на свяце; адкрыццё мемарыяльнага знака ў Люцынцы.

Фота А. КАЛЯДЫ.

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

ВЕРШЫ СТРЫМАНЫЯ І ЎЗРУШАНЫЯ

Вершамі стрыманымі і ўзрушанымі, у якіх сінтэз думкі маладога пачуцця, назваў творы пачынаючай пісьменніцы Галіны Булькі Рыгор Барадулін, гэтыя сталы, вядомыя, аўтарытэтыны ў аматыраў літаратуры. Безумоўна, такая адзнака старэйшага сябра і калегі вельмі многа значыць для пачаткоўца, але асаблівым хваляваннем і надзеяй ён усё ж такі чакае іншай ацэнкі — «выстаўленай» яго вершам чытачамі, тымі, для каго, уласна кажучы, усё і робіцца. Зараз, мабыць, Галіна Булька атрымала ўжо і гэтую ацэнку — «выдатна», бо, напрыклад, у «Кнігарні пісьменніка», якая знаходзіцца недалёка ад рэдакцыі нашай газеты, яе зборнік вершаў «Сінтэз», які мы сёння прадстаўляем, цалкам раскуплены. А гэта гаворыць само за сябе.

Чым жа так прываблівае паэзію Галіны Булькі? Безумоўна, адназначна адказ немагчыма. Добрыя вершы вызначаюцца тым, што звернуты да кожнага, знаходзяць водгук у сэрцах, здавалася б, такіх розных людзей.

Духовная і мастацкая значнасць твораў літаратуры залежыць ад багацця і самабытнасці асобы іх аўтара. Галіна Булька — гараджанка, па адука-

цыі — хімік. Здавалася б, усё гэта не ўкладваецца ў традыцыйныя прадпасылкі для паэтычнай творчасці. Мы прывыклі часцей бачыць маладых паэтаў сярод нядаўніх вяскоўцаў, якія выраслі сярод някідкай прыгажосці беларускіх краявідаў, захоўваюць успамін і пра пах свежаскошанага сена, і пра груды крамянай антонаўкі ў асеннім садзе, і пра цеплыню матчынай хаты з доўгімі тканымі палавікамі — пра ўсё тое, што жывіць іх думкі і пачуцці потым усе гады. Але калі шчыра любіш тое, што вакол цябе, то і застылы для некага ў сваёй заасфальтаванасці горад раскрываецца нечаканымі гранямі. Вершы Галіны Булькі, звернутыя да яе роднага горада, нібы размова са старым, мудрым сябрам, якога нельга замяніць нічым і нікім. Паэтэса з вялікай павагай і цікавасцю ставіцца да яго гісторыі, яна ўмее адчуваць яго сённяшняе клопаты і перажыванні, яна — у захапленні ад яго будучыні, якую ўяўляе толькі шчаслівай, светлай.

Гармонія пануе ў вершах маладой паэтэсы і там, дзе часта назіраецца канфлікт паміж так званымі «фізікамі і лірыкамі». Мабыць, нягледзячы на сур'ёзныя заняткі літаратурай, Галіна

любіць і сваю дакладную навуку хімію. А ў выніку атрымліваецца цудоўны сінтэз: яна за хімічнымі, матэматычнымі, фізічнымі з'явамі, катэгорыямі, формамі бачыць жывыя вобразы, робіць незвычайныя параўнанні, стварае простыя па форме, але нязменна глыбокія па сэнсу алегорыі. У кнізе, напрыклад, ёсць вершы з такімі канкрэтнымі назвамі — «Свінец», «Серабро», «Золата», «Гартаванне шкла», «Акуляры», «Агонь», «Гліна», «Сургуч» і нават «Вентылятэр». Паэтычная дзёркасць і вынаходлівасць, як сказана ў невялікай анатацыі да зборніка, дазвалялі паэтэсе ўбачыць у гэтых простых рэчах прадметы мастацтва, вартыя ўвагі і аналізу. У яе вершах яны губляюць сваю неадухоўленасць, робяцца жывымі часцінкамі жыцця жывога чалавека.

Паэзія Галіны Булькі — ручаёк, які ўпадае ў агульную плынь маладой беларускай паэзіі. Але ручаёк адметны, у многім непадобны на іншыя. І гэта цудоўна. Чым больш непаўторных дараванняў у літаратуры, тым багацейшая яе духоўная і мастацкая каштоўнасць, тым з большай надзеяй можна глядзець у яе заўтрашні дзень.

Галіна УЛІЦЕНАК.

Галіна БУЛЬКА

ВЕРАСЕНЬ

Сып у кошык журавіны —
Да абеду вернешся...
Чуеш, ходзіць па далахах
Непаседа-верасень.

Абышоў гаі, — дзе дзецца? —
За сасновым борам стаў.
На сляды яго кладзецца
Ліст кляновы ўзорысты.

На дубровы поўны ласкі
Кінуў позірк пільна так,
Адшліфоўвае да бляску
Жалуды напільнікам.

Ля млына сустрэў фурманку
І з каша млынавага
Насыпае пытыланку
З ураджаю новага.

А ў даліне смех каліне:
Там туман тапырыцца.
Хвост бялэсы ў пауціне —
Надта ж цяжка вырвацца.

Апякаюць росы раніц
Джаламі асінымі,
І абрус палян духмяніць
Версамі сінімі.

Пахне яблычным настоем —
Адчыняец дзверы ўсе:
У пагодлівым настроі
Ходзіць дзядзька Верасень.

НАШ КАЛЯНДАР

УЛАДЗІМІРУ ЮРЭВІЧУ — 70

22 ліпеня вядомаму беларускаму крытыку і літаратуразнаўцу Уладзіміру Юрэвічу споўнілася семдзсят год. Пісьменнікі і грамадскія рэспублікі шчыра павіншавалі Уладзіміра Міхайлавіча з гэтай знамянальнай датай.

У. Юрэвіч прайшоў багаты жыццёвы шлях. У 1932 годзе ён стаў працаваць дыктарам Беларускага радыё. Пятнаццаць гадоў гучаў у эфіры голас дыктара Юрэвіча — і ў дні радасці, напрыклад, у 1935 годзе, калі М. Калінін уручаў Беларусі першы ордэн Леніна, і ў горкія дні вайны, калі на радыёстанцыі «Савецкая Беларусь» ён пачынаў перадачу палымным заклікам: «Слухай нас, беларускі народ! Слухай нас, родная беларуская зямля!»

У пасляваенныя гады У. Юрэвіч узначаліў літаратурна-драматычную рэдакцыю на радыё. Тады ж у яго абудзілася імкненне да працы літаратурнага крытыка. Уладзімір Міхайлавіч заўсёды мае свой погляд на жыццё і літаратуру, яго крытычным працам уласцівы высокія эстэтычныя крытэрыі.

Пазней У. Юрэвіч працаваў уласным карэспандэнтам «Літаратурнай газеты» па Беларусі, у часопісах «Малодосць», «Коммуніст Беларусі», дырэктарам Літаратур-

нага музея Янкі Купалы, літаратурным кансультантам Саюза пісьменнікаў БССР. З 1985 года — ён адказны сакратар Камітэта па Дзяржаўных прэміях БССР.

Уладзімір Юрэвіч — аўтар кніг апавяданняў для дзяцей, краязнаўчага нарыса «Мінск учора, сёння, заўтра». Ён актыўна супрацоўнічае з рэспубліканскім радыё. Шырокі слухач ведае яго як старшыню клуба «Жывое слова», вядучага перадачы, прысвечанай роднай мове.

За плённую працу Уладзіміру Юрэвічу прысвоена ганаровае званне заслужанага работніка культуры БССР.

КОЖНЫ МАЕ НАДЗЕЮ НА БУДУЧЫНЮ

У Савецкім Саюзе знаходзіцца амерыканскі прэзідэнт і публіцыст Джэй Хігінботам. У нашу краіну амерыканскі госць прыязджае не першы раз. Яго знаёмства з Краінай Саветаў адбылося яшчэ ў 1966 годзе, калі ён зрабіў падарожжа па Савецкім Саюзе ад порта Находка да Масквы. У выніку гэтай паездкі з'явілася кніга дарожных нарысаў «Хуткі поезд «Расія»».

Дваццаць гадоў, якія мінулі з часу першай паездкі, Д. Хігінботам уважліва сачыў за зменамі, што адбываюцца ў сацыяльным, эканамічным і культурным жыцці савецкага народа. Калі ж выдавецтва «Прогресс» прапанавала яму напісаць яшчэ адну кнігу пра нашу краіну, Д. Хігінботам ахвотна згадзіўся. Адрозніж у знікла і назва будучага твора — «Хуткі поезд «Расія». Праз дваццаць гадоў.

Адзін з маршрутаў Д. Хігінботам пралёг па Беларусі. У час прыезду ў Мінск амерыканскі госць сустрэўся з беларускімі пісьменнікамі.

Д. Хігінботам, дзелячыся ўражаннем ад знаёмства з Беларуссю, сталіцай рэспублікі Мінскам, зазначыў, што нельга не здзіўляцца працалобству народа, дзякуючы чаму ўсяго за сорак гадоў горад, разбураны цалкам, падобна птушцы Фенікс, узняўся з прысаку. Кожны на беларускай зямлі мае надзею на будучыню, а для таго, каб мір перамог, нельга забываць урокаў мінулага.

Моўчкі схіляючы галаву перад абеліскамі Беларусі, сказаў Д. Хігінботам, я перакананы, што толькі ўзаемнае супрацоўніцтва і канструктыўныя дзеянні вядуць да міру, а не разлад і злосць у адносінах паміж народамі. Калі мы будзем працаваць разам, справамі сваімі ўзвядзем велічны помнік загінуўшым.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

На выстаўцы, прысвечанай памяці мастака і педагога Аляксандра Мазалёва, што праходзіць зараз у Мінскім палацы мастацтва, дэманструецца далёка не ўсё, што зрабіў гэты чалавек за 30 гадоў творчай дзейнасці. Але і невялікая экспазіцыя, у якой прадстаўлены малюнкi алоўкам, вугалем, акварэлі, націюрморты, жывапісныя карціны, дае ўяўленне пра тое, чым жыў аўтар, пра яго час, пра яго герояў.

Аляксандр Мазалёў пакінуў прыкметны след у беларускім мастацтве. Яго лепшыя работы — «Партрэт Наташы», «Юнак з мандалінаю», «На кнікулах», «Мінск. Плошча Перамогі» сталі хрэстаматычнымі, увайшлі ў скарбніцу нацыянальнай культуры. Доўгія гады А. Мазалёў займаўся педагогічнай дзейнасцю, выхоўваў маладую змену. У 1948—1952 гадах выкладаў у Мінскім мастацкім вучылішчы, а з 1956 і да апошніх дзён свайго жыцця (1970 год) — у Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце.

Багатае на падзеі жыццё падказвала яму тэмы твораў.

На выстаўцы можна ўбачыць работы розных перыядаў: «У вёсцы» — 1937 год, «Пасля пажару» — 1936, «Зіма» — 1964, «Націюрморт» — 1966. Але больш за ўсё ўражваюць яго «ваенныя» творы — малюнкi алоўкам і вугалем, на якіх паўстаюць партызанскія сувязныя і кампазітары, вязні канцлагераў, накіды разбуранага нямецка-фашысцкімі акупантамі горада... Усе гэтыя работы мастака ўспрымаюцца як неацэнныя дакументы часу, жывым сведкам якога быў і сам аўтар. Ён, дарэчы, у час вайны быў падпольшчыкам, працаваў у ты-

ле ворага, зведаў жахі фашысцкіх засценкаў. Калектывізацыя ў беларускай вёсцы, падзеі Вялікай Айчыннай, стваральная праца савецкіх людзей у мірныя гады — усё гэта знайшло ўвасабленне ў творах А. Мазалёва.

Выдатны рысавальшчык і тонкі каларыст А. Ма-

залёў пакінуў нам цудоўныя малюнкi і выкананыя з вялікім густам жывапісныя карціны, якія дыхаюць свежасцю і сёння прыцягваюць увагу гледачоў.

НА ЗДЫМКАХ: А. МАЗАЛЁУ. «Наташа»; «На кнікулах».

Традыцыйная абласная выстаўка паляўнічых сабак адбылася ў Мінску. На ёй была прадстаўлена каля трохсот жывёл семнаццаці парод. Старанна адбірала стро-

гае журы пераможцаў, якія паспяхова прайшлі ўсе конкурсы. Галоўны прыз заваявала каманда з Нясвіжскага раёна. Як заўсёды, выстаўка, якая падвяла вынікі кіналагічнай работы за год, выклікала

вялікі інтарэс мінчан. Сотні іх прыйшлі ў Севастопальскі парк сталіцы, каб палюбавацца прыгажосцю і майстэрствам чатырохногіх сяброў чалавека.

НА ЗДЫМКАХ: у час адкрыцця выстаўкі сабака Н. ПАДГАЙСКАГА па мянушцы Разгон—пераможца рынга рускіх рабых сяброўскі жэст.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

ПА СТАРОНКАХ КНІГІ «ПАЛЯВАННЕ Ў БЕЛАРУСІ»

«ЧАЛАВЕК, ЗАДУМАЙСЯ АБ ПРЫРОДЗЕ!»

Каб не журналісцкая прафесія, мне, як жанчыне, мусяць, ніколі ў жыцці не давялося б пабываць на паляванні. І хаця прайшоў ужо не адзін год з той паездкі на Палессе, дасюль памятаецца ўсё жыва і востра: асветленая поўным месяцам Прыпяць, белы-белы сярод цемры пясок уздоўж берагоў, ціхі плёскаць вяслаў; крыкі дзікіх качак, чародкі чырвоў, рэзкія стрэлы ў ранішнім тумане, сабака, што прынёс з балота падранка, узрушаныя твары паляўнічых, якія вярталіся дамоў з багатай здабычай, — у іх радасці было нешта першабытнае...

Менавіта таму з асаблівым пачуццём, так сказаць, мінімальнага дачынення, узяла ў рукі кнігу Станіслава Цярохіна «Паляванне ў Беларусі», што нядаўна выйшла ў выдавецтве «Полымя». У ёй сабраны багаты матэрыял пра ўзнікненне і развіццё палявання — самага старажытнага занятку чалавека, промыслу, віду спорту і формы актыўнага адпачынку. Кніга знаёміць са шматлікімі спосабамі і прыёмам палявання на розных звяроў і птушак, з народным майстэрствам у вырабе паляўнічай зброі і разнастайных самалюўных прыстасаванняў.

На тэрыторыі сучаснай Беларусі паляванне вядома каля 100 тысяч гадоў, з таго часу, калі нашу зямлю пачалі засяляць першабытныя плямёны паляўнічых на мамантаў. У раздзеле «Старонкі гісторыі» аўтар, карыстаючыся матэрыяламі археалагічных раскопак на Гомельшчыне, на верхнепалеалітычным пасяленні, расказвае пра выкарыстанне жыхарамі гэтай мясцовасці касцей і шкур жывёл для будаўніцтва свайго жылля. Чытачу прапаўняецца не толькі малюнак-рэканструкцыя каркаснага жылля эпохі палеаліту, але і расказ-рэканструкцыя тагачаснага аблаўна-загоннага палявання. У час яго, як правіла, знішчаліся цэлыя статкі мамантаў. Тут жа, сярод іншага цікавага гістарычнага матэрыялу, можна знайс-

ці інфармацыю пра «Драгічынскія пломбы», якімі апячатвалі пэўную колькасць шкурак звяроў (на землях усходніх славян, у тым ліку і на тэрыторыі сучаснай Беларусі, шкуркі многіх звяроў выступалі ў якасці менавай адзінкі). Шкуркі-грошы ў працэсе абарачэння зношваліся і самі па сабе не мелі ніякай таварнай каштоўнасці, але і аблезлыя, без адзінай шарсцінкі, як сведчаць шматлікія пісьмовыя крыніцы, паспяхова абслугоўвалі гандаль.

«Падарожнічаючы» па стагоддзях, С. Цярохін прыводзіць выказванні розных людзей аб прыродзе Беларусі, яе жывёльным свеце. «Дзікіх звяроў больш, — пісаў у пачатку XVI стагоддзя пра Гродзеншчыну рэктар Кракаўскай акадэміі М. Мехавіт, — чым ва ўсім хрысціянскім свеце. Гаі, пустэчы і лясы ў гэтай краіне вялікія: яны цягнуцца іншы раз на дзесяць, пятнаццаць і нават дваццаць пяць міль. Па ўскраінах пустэчаў і лясоў сустракаюцца вёскі і жыхары. Паколькі лясы там вялікія, то трапляецца шмат буйных звяроў: буйвалы і лясныя быкі, якіх яны на сваёй мове называюць турамі ці зубрамі; дзікія аслы і лясныя коні, алені, лані, газелі, козы, мядзведзі, кабаны, куніцы, вавёркі і іншыя пароды звяроў».

Райскім кутком лічыліся землі Беларусі. Вядомы такі факт: польскі кароль Стэфан Баторый неўзабаве пасля каранавання ў 1575 гадзе перанёс сваю рэзідэнцыю ў Гродна, дзе мог задаволіць сваю страсць паляўнічага.

Як жа палявалі на Беларусі ў розныя часы?

Пра гэта можна даведацца з наступных нарысаў кнігі — «З лукам і стралою», «Рэха далёкага выстралу», «Паляванне з самаловамі», «Паляванне з жывёламі». Напрыклад, як піша С. Цярохін, асабліва небяспечным было паляванне на зубра, які, раз'юшаны, «не кіне ні сядка, ні каня недабітым у пушчы. Зваліць пад ногі, растопча, распора рагамі так, што потым

не даведаешся, дзе цела, дзе туша».

Качараў бралі галоўным чынам петлямі. На Палессі гэкім чынам лавілі качараў літаральна сотнямі, асабліва з прымяненнем чучала. На Магілёўшчыне ў сярэдзіне XIX стагоддзя сяляне здабывалі столькі качак, што лічылі іх не штукамі, а дзесяткамі...

Калі для простага люду паляванне было часам адзінай крыніцай харчавання, магчымасцю хоць неяк звесці канцы з канцамі, піша С. Цярохін, то вялікія князі і баяры з даўніх часоў палявалі дзеля забавы. Паляванне яснавельможных паноў зводзілася, як правіла, да бессэнсоўнага знішчэння жывёл. Як сведчыць гісторыя, 27 верасня 1752 года ў час палявання караля Аўгуста III за адзін дзень было забіта 42 зубры, 13 ласёў і мноства дзічыны. Асабліва вызначылася каралева, якая забіла 20 зуброў.

Вялікую шкоду лясной гаспадарцы Беларусі прыносілі шматлікія войны. У 1812 годзе спецыяльна каманды французскіх фуражыраў адстрэльвалі і цэлымі вазамі вывозілі тушы зуброў, аленаў, ласёў, казуль і кабаноў. Тым жа на тэрыторыі Беларусі пазней займаліся кайзераўскія і гітлераўскія войскі.

Аналізуючы багаты фактычны матэрыял па гісторыі палявання на Беларусі, аўтар кнігі часта выступае не проста з канстатацыяй тых ці іншых звестак, фактаў, лічбаў, яго голас — гэта голас чалавека, які горада любіць родны край, ведае яго і заклапочаны рацыянальным выкарыстаннем прыродных багаццяў Беларусі. Выкарыстоўваючы асабісты вопыт, (Станіслаў Цярохін спрактыкаваны паляўнічы) аўтар з веданнем справы піша аб звычках нашых братоў меншых, прыводзіць у нарысах у якасці трапных характарыстык прымаўкі і прыказкі.

У асобны артыкул аўтар аб'яднаў матэрыялы аб сённяшнім стане лясной гаспадар-

кі рэспублікі, прамысловага, спартыўнага і аматарскага палявання. Так ён піша, што ў выніку сістэматычнага і комплекснага правядзення прыродаахоўных мерапрыемстваў, стварэнні ўмоў узнаўлення некалі рэдкіх і знікаючых дзікіх жывёл, птушак і прывавага рэгулявання палявання ў рэспубліцы не толькі адноўлена, але і даведзена да прамысловага ўзроўню. Больш таго, у БССР завезены невядомыя раней у нас такія пушныя звяры, як андара, амерыканская норка, янотападобны сабака, янота-падобны сабака, янота-падобны сабака, янота-падобны сабака.

Чытачу будзе цікава даведацца, што сёння ў нас дазволена паляванне на 20 відаў звяроў і птушак. У рэспубліцы штогод адстрэльваецца каля 2,5 тысячы ласёў, больш за 4 тысячы дзікоў, 2 тысяч куніц, 2,5 тысячы тхороў, каля 2 тысяч ліс, 70-80 тысяч зайцоў, здабываецца каля 1000 баброў. Нарыхтоўваецца 3,5-4,5 тысячы цэннераў мяса дзікіх жывёлін, на 250—280 тысяч рублёў — каштоўнай пушніны.

Нягледзячы на ўсе формы і спосабы адстрэлу і лоўлі, колькасць відаў паказчык узростаў да прамысловай шчыльнасці фауны беларускіх лясоў падтрымліваецца нязначнымі сезонна-гадавымі змяненнямі на пэўным узроўні. А гэта значыць, што забяспечваецца натуральная рэпрадукцыя асноўных відаў паляўнічых жывёл. Менавіта на гэтым грунтуецца прамысловае, спартыўнае і аматарскае паляванне ў нашай рэспубліцы.

Кніга «Паляванне ў Беларусі» забяспечана кароткім тэрміналагічным слоўнікам, даюцца асноўныя звесткі пра прамысловых звяроў і птушак, а таксама пералічваюцца звяры і птушкі, уключаныя ў Чырвоную кнігу Беларускай ССР. Мноства ілюстрацый дапаўняюць багаты фактычны матэрыял.

Т. НИКІЦІНА.

У ГОСЦІ ДА «СУСЕДАК»

Каб трапіць у госці да «Суседак» — удзельніц першага на Брэстчыне тэатра фальклору, створанага ў калгасе «40 год Кастрычніка» Іванаўскага раёна, — вясковай жанчыне патрэбна пямногае. Даставай з бабулінага кудра сарочку-манкетніцу, дама-таную чырвоную спаднічку-андарак, белы вышываны фартух — і кіруйся ў калгасны Дом культуры. Дзе «Суседкі» ўжо сабраліся на спеўку. Настрой гармонік механізатар Рыгор Шыкалай, а песні і танцы ў такой шчырай і галасістай кампаніі прыйдуць сабой.

Свае выступленні «Суседкі» рыхтуюць і праводзяць разам з удзельнікамі фальклорнага клуба моладзі «Спадчына». Таму і нагадваюць яны малюнічыя спектаклі, дзе хапае месца фальклорным малюнкам, старадаўнім тан-

На рыбалцы.
Фота В. ЧУМАКОВА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 1242

ХЛЕБ-СОЛЬ ДЛЯ ЛІЦЭІСТАЎ

Хлебам-соллю сустракалі навучэнцы мінскай спецыялізаванай сярэдняй школы № 20 французскіх ліцэістаў — студэнтаў каледжа імя Нікаля дэ Стала з горада Мезон-Альфор. Мінскія школьнікі да гэтага прымалі дэлегацыі з Ліёна і Німа, Парыжа і Пернельяна.

Савецкія дзеці на французскай мове расказалі гасцям аб школе, паказалі школьны музей Леніна, музей клуба інтэрнацыянальнай дружбы. Ліцэісты пазнаёмлілі са слаўтасцамі беларускай сталіцы, наведвалі музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Курган Славы. Асаблівае ўражанне ў

французскіх дзяцей пакінула Хатынь. Яна нагадала ім французскую вёску Арадур, дзе фашысты спалілі сотні людзей.

Пабывалі ліцэісты на вучнёўска-вытворчым камбінаце, у школе-новабудулі, у сем'ях школьнікаў. Французскія ліцэісты з вялікім задавальненнем развучвалі рускія песні, прынялі ўдзел у конкурсе малюнка «Я галасую за мір».

У кафэ «Сюзор'е» з дапамогай школьнікаў і выкладчыкаў была арганізавана цікавая дыскатэка. Увесь вечар іграла музыка, чуліся жарты, смех, выконваліся французскія і савецкія песні. Адбыўся абмен сувенірамі.

Нямала прыемных мінут даставіла ліцэістам прэм'ера оперы Расіні «Севільскі цырульнік» у Беларускай дзяржаўнай тэатры оперы і балета.